

Pedagogisch Beleidsplan De Rammelaar

Februari versie 2022 versie 3.0

Inleiding

Voor u ligt het pedagogisch beleid van kinderdagverblijf "De Rammelaar". Ons kinderdagverblijf heeft als doel beschreven dat kinderen zich moeten kunnen ontwikkelen tot evenwichtige, zelfstandige mensen. Om dit doel te bereiken is het belangrijk om kwalitatief goede en verantwoorde kinderopvang te bieden. Voorwaarden daarvoor zijn onder andere accommodatie, professioneel personeel, materiaal en uiteraard pedagogische uitgangspunten en werkwijzen. De kwaliteit van de kinderopvang hangt dan ook in grote mate af van het pedagogisch beleid **en de juiste uitvoering daarvan in de praktijk.**

Dit pedagogisch beleidsplan bevat de visie en de uitgangspunten van kinderdagverblijf "De Rammelaar". Wij hebben deze notitie allereerst geschreven om ouders en belangstellenden te informeren over onze werkwijze. Het kind is uniek en bezit een natuurlijke drang om zich te ontwikkelen. In zijn eigen tempo en op zijn eigen manier op basis van aanleg en temperament. Om zich te kunnen ontwikkelen is een sfeer van veiligheid en vertrouwen nodig. Wij vinden zelfstandigheid van kinderen belangrijk voor hun zelfvertrouwen. De pedagogisch medewerkers hebben de taak om evenwicht te scheppen tussen de groepsregels en de individuele vrijheid van ieder kind. In de opvoedingssituatie staat zelfstandigheid van het kind en het begrijpen van het kind centraal.

Kinderen moeten zich kunnen ontwikkelen tot evenwichtige, zelfstandige mensen. Dit willen wij realiseren door situaties in ons kinderdagverblijf te creëren die ervoor zorgen dat de kinderen zich prettig voelen, respect ontwikkelen voor zichzelf en voor anderen, vertrouwen hebben in eigen kunnen, zelfstandig zijn en sociaalvaardig

Kinderdagverblijf "De Rammelaar" is een particulier initiatief. De organisatie biedt professionele kinderopvang aan voor kinderen tussen 10 weken en 4 jaar. Wij kunnen opvang bieden voor maximaal 12 kinderen per dag. Het kinderdagverblijf is open van half acht 's morgens tot zes uur 's avonds. Op aanvraag kunnen wij eerder open en/of later dicht. Plaatsing van de kinderen gebeurt op basis van beschikbare plaatsen. Meer algemene informatie is te vinden in het infoboekje (op aanvraag verkrijgbaar).

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Hoofdstuk 1: De Rammelaar	4
1.1 De Rammelaar	4
1.2 Visie.....	4
Hoofdstuk 2: Kinderen laten groeien vanuit basisveiligheid, vertrouwen en kennis	5
2.1 Emotionele veiligheid	5
2.1.1 Structuur en grenzen stellen	5
2.1.2 Sensitieve responsiviteit.....	7
2.1.3 Respect voor de autonomie	9
2.1.4 Praten en uitleggen	10
2.1.6 Mentorschap.....	11
2.1.7 Wennen.....	12
2.2 Persoonlijke ontwikkeling	12
2.2.1 Motorische ontwikkeling.....	12
2.2.2 Creatieve ontwikkeling	14
2.2.3 Cognitieve ontwikkeling	16
2.2.4 Taalontwikkeling.....	18
2.2.5 Activiteiten bij De Rammelaar.....	19
2.2.6 Ontwikkelingsstimulering.....	19
2.3 Sociale ontwikkeling	21
2.3.1 Samenspel	21
2.3.2 Conflicten in het samenspel	23
2.3.3 Interactie kinderen onderling stimuleren.....	24
2.4 Waarden en normen	26
2.5 Waarnemen van de ontwikkeling	27
2.5.1 Observeren en oudergesprekken.....	27
2.5.2 Overdracht naar school	28
2.5.3 Omgang met bijzonderheden in de ontwikkeling.....	28
Hoofdstuk 3: Informatie voor ouder en kind	30
3.1 Stamgroepen	30
3.1.1 Stamgroep.....	30
3.1.2 Verlaten van de stamgroep	30
3.2 Dagindeling	31
3.2.1 Dagindeling	31

3.2.2 Slaapbeleid.....	32
3.2.3 Eetbeleid	32
3.2.4 Bitcare	32
3.3 Diensten, extra dagen, en ruildagen	33
3.3.1 Extra dagen en ruildagen.....	33
3.3.2 Betaling	33
3.4 Openingstijden en sluitingsdagen	33
3.5 Ouderbeleid	34
3.6 Oudercommissie.....	34
3.7 Klachten	34
Hoofdstuk 4: Wet kinderopvang	36
4.1 Drie uren regeling	36
4.2 Inzet stagiaires en vrijwilligers	36
4.2.1 Stagiaires.....	36
4.1.2. Vrijwilligers	39
4.3 Ondersteuning andere volwassenen	40
4.3.1 Pedagogisch medewerker	40
4.3.2 Pedagogisch beleidsmedewerker en coach	41
4.3.3 Leidinggevende en tevens houder	41
4.4 Beroepskracht kind ratio	42
4.5 Beleid veiligheid en gezondheid.....	42
4.5.1 Vier ogen principe.....	43
4.5.2 Achterwachtregeling	43
4.5.3 VOG.....	43
4.5.4 Ongevallen	44
4.5.5 Ziekte	44
4.5.6 Medisch handelen	44
Slot	46

Hoofdstuk 1: De Rammelaar

1.1 De Rammelaar

Ieder kind is van nature nieuwsgierig en gemotiveerd om zich te ontwikkelen. Een veilige en vertrouwde omgeving is de basis van waaruit een kind zich kan gaan ontwikkelen. Het is dus belangrijk dat een kind zich thuis voelt bij “De Rammelaar”. “De Rammelaar” moet een plek zijn waar kinderen met plezier naar toe gaan en ook plezier hebben.

Voorwaarden voor een vertrouwde omgeving beginnen bij duidelijkheid voor de kinderen. Het kind moet weten waar het aan toe is, waardoor het zich veilig voelt. Bij “De Rammelaar” beschikken wij over één groep, waardoor de kinderen altijd in dezelfde vertrouwde groep worden opgevangen met hun eigen vertrouwde pedagogisch medewerkers en dezelfde kinderen om hen heen. Verder is er een vaste dagindeling en zijn er een beperkt aantal duidelijke regels en duidelijke grenzen.

Daarnaast moet het gebouw en de inrichting voldoen aan een aantal eisen zodat het kind zich hier thuis, maar ook vrij kan voelen en uitgedaagd wordt in zijn ontwikkeling. De inrichting van een ruimte kan zo een bijdrage leveren aan een gevoel van geborgenheid. Aandachtspunten zijn akoestiek, licht, kleur en indeling van de ruimte. We hebben er zo bewust voor gekozen om de vloeren en muren in rustige kleuren te houden, welke regelmatig versierd worden met leuke werkjes van de kinderen. Het houten meubilair heeft een warme uitstraling. Voor de baby is er ook in deze ruimte een ligplekje op de grond, voor de ontdekkingstocht en het contact met de andere kinderen. Er zijn plekken waar je met elkaar speelt, maar ook plekken waar je alleen kunt spelen of je terug kunt trekken. Het speelgoed wordt met zorg gekozen en uitnodigend uitgesteld zodat dit de kinderen uitdaagt tot spelen.

De pedagogisch medewerker heeft tot taak aan te sluiten bij de ontwikkeling van het kind. Dat betekent dat zij goed kijken en luisteren naar het kind, en aansluiten op de behoeften van kinderen binnen hun handelen. Kinderen moeten zich daarbij veilig kunnen voelen te midden van de andere kinderen. Dat gevoel van veiligheid zal de pedagogisch medewerker creëren door ieder kind positief vanuit sensitieve responsiviteit te benaderen.

1.2 Visie

De visie van kinderdagverblijf de Rammelaar is dat wij kinderen op een respectvolle wijze volgen en ondersteunen in hun ontwikkeling, waarbij wij respect hebben voor de autonomie van ieder kind. Wij werken vanuit de visie dat ieder kind nieuwsgierig is en zich wil ontwikkelen. Om die ontwikkeling goed te laten verlopen heeft hij een stimulerende, veilige, gestructureerde en huiselijke omgeving nodig. De pedagogisch medewerkers dragen bij aan deze ontwikkeling door een positieve en sensitief responsieve benadering en houding.

Hoofdstuk 2: Kinderen laten groeien vanuit basisveiligheid, vertrouwen en kennis

---

2.1 Emotionele veiligheid

Zoals in onze visie al naar voren komt vinden wij het belangrijk dat een kind zich vertrouwd en veilig voelt in de omgeving, zodat het kind het gevoel krijgt dat het zichzelf kan zijn. Sfeer en gezelligheid kunnen hieraan bijdragen. Zoals in onze visie al omschreven is, dragen we bij aan deze sfeer en gezelligheid door middel van de inrichting van onze ruimte. Zo beschikt de ruimte over rustige en warme kleuren, knutselwerkjes van kinderen, en is de ruimte in hoekjes ingericht waarin kinderen gericht zelfstandig kunnen spelen of zich juist nog even terug kunnen trekken. Daarnaast benaderen de pedagogisch medewerkers de kinderen vanuit een zestal interactievaardigheden: sensitieve responsiviteit, respect voor de autonomie, praten en uitleggen, structuur en grenzen stellen, ontwikkelingsstimulering en het begeleiden van interacties. Deze vaardigheden zijn van groot belang, gezien deze invloed hebben op de ontwikkeling en het welzijn van de kinderen. Hieronder zijn de eerste vier interactievaardigheden benoemd. Het begeleiden van interacties en ontwikkelingsstimulering zijn terug te vinden bij de hoofdstukken “Persoonlijke ontwikkeling” en “Sociale ontwikkeling”.

2.1.1 Structuur en grenzen stellen

Zoals in onze visie naar voren komt, vinden wij het van belang dat kinderen zich vanuit een veilige en vertrouwde omgeving kunnen ontwikkelen. Voorwaarden voor deze vertrouwde omgeving beginnen bij duidelijkheid voor de kinderen. Door middel van het bieden van structuur aan de kinderen in de vorm van een dagritme, het stellen van regels, het geven van grenzen en de kinderen op te laten vangen door vaste gezichten, weten kinderen precies waar zij aan toe zijn en wat er van hen verwacht wordt. Op deze manier voelen kinderen zich veilig en geborgen, en kunnen de wereld om zich heen verkennen. Bij “De Rammelaar” bieden wij kinderen structuur en grenzen aan op de volgende manieren:

- **Vaste gezichten, groep en kinderen:** Er wordt gewerkt met vaste gezichten op een vaste groep met dezelfde kinderen. Zo heeft “De Rammelaar” één groep met drie vaste pedagogisch medewerkers, waarin kinderen op vaste dagen worden opgevangen. In een vertrouwde groep kunnen kinderen gevoelens van verbondenheid en sociale verantwoordelijkheid ontwikkelen. Mocht er een pedagogisch medewerker ziek zijn of vrij zijn dan hebben we 1 vaste invalkracht zodat de kinderen niet te veel wisselende pedagogisch medewerkers hebben.
Voor de kinderen van 0-4 jaar geldt het vaste gezichten criterium.
Voor de 0-jarigen geldt dat het kind, afhankelijk van het aantal pedagogisch medewerkers dat werkzaam is op de groep, maximaal drie vaste gezichten mag hebben. Op de dag dat de baby aanwezig is, is er één van deze vaste gezichten aanwezig, naast dit vaste gezicht wordt er een vertrouwde/bekende pedagogisch medewerker ingezet. Voor kinderen vanaf 1 jaar geldt dat zij maximaal vier vaste gezichten mogen hebben als er dagelijks gewerkt wordt met 3 of meer pedagogisch medewerkers op de groep.
Voorbehouden aan ziekte en/of vakantie van medewerkers is er elke dag een vast gezicht aanwezig. Om de kans van afwezigheid van een vast gezicht te minimaliseren gaan de vaste gezichten nooit tegelijkertijd op vakantie. Echter kan het voorkomen dat tijdens een vakantie van een vast gezicht, het andere vaste gezicht ziek wordt. In deze situatie van overmacht is er ten alle tijden een vertrouwd/bekend gezicht aanwezig. Dit is een van de andere vertrouwde/bekende pedagogisch medewerkers, de kinderen kennen deze pedagogisch medewerker goed, gezien zij altijd naast de vaste gezichten werkzaam zijn op de groep.
- **Regels en grenzen:** Natuurlijk zijn de kinderen vrij om te experimenteren en hun eigen ontdekkingsreis te maken. Wanneer deze ontdekkingsreis ten koste gaat van de veiligheid of

wanneer de ontwikkeling van het kind zelf of van andere kinderen in gevaar komt, zal de pedagogisch medewerker ook de grens aangeven. Zo gelden er bepaalde regels bij "De Rammelaar". Hierbij kan gedacht worden aan het zitten op de billen en het lopen op de groep. Dreumesen en peuters zoeken deze grenzen op en leren op deze manier wat wel en niet mag.

- De pedagogisch medewerker hanteert een beperkt aantal duidelijke regels en stelt duidelijke grenzen, waardoor kinderen weten hoe ver ze kunnen gaan en ook weten wanneer zij een grens overschrijden.
  - De pedagogisch medewerker waardeert positief gedrag verbaal en non-verbaal door bijvoorbeeld complimentjes te geven als kinderen op een leuke manier, zonder ruzie, met elkaar aan het spelen zijn.
  - De pedagogisch medewerkers stellen grenzen bij de kinderen vanuit een positieve benadering. Dit doen zij onder andere door kinderen te herinneren aan de regels: *"Waar mogen we ook alweer rennen? En waarom?"*.
  - De pedagogisch medewerkers benoemen zoveel mogelijk het concrete gedrag, het gevoel dat dit teweegbrengt en het gevolg. Door middel van het gebruik van deze aspecten wordt niet het kind, maar het gedrag van het kind afgekeurd en leert een kind welke gevolgen en gevoelens zijn gedrag teweeg kunnen brengen. Daarbij kan de pedagogisch medewerker benoemen wat er wél van het kind verwacht wordt: *"Bram, ik zie dat jij de ballen van de ballenbak over de groep gooit. Zo kunnen de kinderen en juffen over de ballen struikelen en uitglijden, en dat doet zeer. Wij laten de ballen in de ballenbak"*.
  - De pedagogisch medewerker vertelt de regels op een positieve manier, zegt daarbij niet alleen maar 'nee', of 'dat mag niet', maar vertelt in plaats daarvan wat wel mag en waarom: bijvoorbeeld; *'Binnen mag je rustig lopen, omdat je anders kunt vallen', als het kind steeds binnen aan het rennen is.*
  - De pedagogisch medewerker grijpt tijdig in bij grensoverschrijdend gedrag door haar bij haar aanpak rekening te houden met de ontwikkelingsfase en het temperament van ieder kind. Hierbij volgen de pedagogisch medewerker dezelfde handelwijze per kind. Soms is het geven van 1 waarschuwing voldoende om een gedragsverandering bij een kind te bewerkstelligen, soms is er meer nodig. Bij kinderen waarbij meer nodig is, wordt soms een time-out ingezet door het kind op een nadenkstoeltje te laten zitten.
- **Goede voorbeeld geven:**
- De pedagogisch medewerkers geven het goede voorbeeld door zelf het gewenste gedrag te laten zien. Dit kan zo klein zijn als gedag zeggen tegen het kind: *"Dag Milan, tot morgen!"*, *"Dankjewel, Eva"*, te zeggen wanneer een kind iets geeft of zelf naar een kind toe te lopen en op een rustige toon te praten, in plaats van te roepen van een afstand.
  - De pedagogisch medewerker heeft een voorbeeldfunctie door voorbeeldgedrag te laten zien ten aanzien van omgangsvormen en regels. Hierbij gedraagt zij zich richting haar collega's zoals zij graag wil dat de kinderen met elkaar omgaan.
- **Vaste dagindeling:** "De Rammelaar" heeft een duidelijke dagindeling zodat kinderen weten wat zij kunnen verwachten. Er zijn vaste momenten op de dag waarbij pedagogisch medewerkers en kinderen aan tafel zitten om te eten, te drinken, te zingen, voor te lezen en te praten. Deze vaste tijden bieden de kinderen houvast en structuur. Wij vragen ouders om hun kinderen voor 9:30 uur te brengen, zodat de pedagogisch medewerkers voldoende tijd en aandacht hebben voor de dagelijkse overdracht, zonder dat het dagritme van de kinderen verstoord wordt.
- De pedagogisch medewerker werken volgens een vaste routine en volgen een duidelijke dagindeling die past bij het ritme van de kinderen. De dagritme kaarten zijn op de groep aanwezig. Hiermee wordt voor de kinderen beeldend gemaakt hoe de

dag gaat verlopen, zodat dit hen voorspelbaarheid geeft. Samen met de kinderen wordt deze dagindeling op de juiste volgorde geplaatst, zodat de kinderen inzicht krijgen in de structuur van de dag.

- De pedagogisch medewerkers maakt duidelijk wat de volgende stap is van het dagritme, door bijvoorbeeld alvast zelf spullen klaar te zetten voor het middageten, waardoor de oudere kinderen vaak uit zichzelf al gaan opruimen, en de jongere kinderen het voorbeeld volgen. De kinderen weten wat de volgende stap in het dagritme is, omdat dit voor hen steeds in dezelfde volgorde verloopt. Zo weten zij dat ze na het opruimen aan tafel mogen om te eten. De pedagogisch medewerker benoemt hierbij wat de kinderen straks gaan doen; *'We gaan eerst opruimen en dan aan tafel om brood te eten'* of: *'We gaan na het brood eten naar buiten'*.
- De pedagogisch medewerkers zorgen voor duidelijkheid en voorspelbaarheid door aan kinderen te benoemen op welke tijd en plaats bepaald gedrag mag, zoals rennen:

Gedurende een vrij spel situatie is Liam van 3 erg enthousiast. Hij rent heen en weer op de groep, de pedagogisch medewerker ziet dit en spreekt hem hierop aan "Liam, wat ben jij enthousiast. Weet je nog waar we mogen rennen?", "Buiten", "Heel goed! Buiten mogen we rennen, maar als we binnen zijn dan lopen we. Als we na het fruit eten naar buiten gaan mag je me laten zien hoe hard je kan rennen."

2.1.2 Sensitieve responsiviteit

Binnen sensitieve responsiviteit staan liefde en begrip centraal. Met deze interactievaardigheid bedoelen we dat pedagogisch medewerkers liefde uitstralen, en ondersteunend en begripvol aanwezig zijn als veilige haven voor het kind. Zij hebben oog voor het welzijn van de kinderen en de signalen die zij afgeven, en reageren hier tijdig en op adequate wijze op. Hierdoor voelt het kind zich begrepen, geaccepteerd en veilig. Bij "De Rammelaar" benaderen wij kinderen vanuit sensitieve responsiviteit op de volgende manieren:

- **Individuele positieve contactmomenten:**
  - Wanneer kinderen binnenkomen worden zij individueel begroet door de pedagogisch medewerkers. Dit doen we omdat kinderen dan direct bij binnenkomst een positief contactmoment hebben en we de kinderen op hun gemak kunnen stellen. De pedagogisch medewerker laat hierbij blijken dat ze het kind echt heeft 'gezien', door ook aan hen te vragen hoe ze hebben geslapen of wat ze die dag ervoor thuis hebben gedaan.
  - De pedagogisch medewerkers geven we de kinderen veel positieve aandacht gedurende de dag, zoals luisteren naar het kind, knuffelen en spelen met het kind.
  - De pedagogisch medewerker maakt contact met het kind door het de volle aandacht te geven bij verzorgingsmomenten. Ze is daarbij met het kind bezig en laten zich niet afleiden door wat er om haar heen gebeurt. Ze gebruikt het moment echt om het individuele contact met het kind te versterken. Tijdens het verzorgingsmoment vertelt de pedagogisch medewerker wat ze doet en stelt ze vragen aan het kind om een gesprekje op gang te brengen.
  - De houding van de pedagogisch medewerker is vriendelijk. Ze kijkt vriendelijk rond, kijkt vriendelijk naar het kind en lacht naar de kinderen.
  - De pedagogisch medewerker verdeelt alle aandacht goed tussen de kinderen. Ze zorgt er hierbij voor dat ieder kind (op gevoel) gedurende de dag voldoende individuele aandacht krijgt. Ook als bijvoorbeeld de kleinere kinderen meer aandacht vragen, zorgt zij ervoor

dat ze bewust ook de oudere kinderen aandacht geeft door bewust contact met ze te maken tijdens een activiteit of vrij spel moment.

- **Observerende houding:**
  - De pedagogisch medewerkers zijn te allen tijde aan het observeren. Op deze manier zien pedagogisch medewerkers de signalen die kinderen geven en kunnen zij hier tijdig op reageren.
  - De pedagogisch medewerker laat kinderen in haar nabijheid zijn en is daarbij fysiek en mentaal beschikbaar. Wat zij hierbij doet is tussen of bij de kinderen gaan zitten, op de grond of op een lage stoel.
- **Adequaat reageren op signalen:**
  - De pedagogisch medewerker ziet en benoemt en reageert op de intentie van het kind, ook benoemt ze haar eigen intentie door met de ik-boodschap duidelijk te maken: *'Ik word hier verdrietig van'*
  - De pedagogisch medewerkers pikken signalen tijdig op en reageren hier op een passende wijze op. Zo uiten baby's hun gevoelens bijvoorbeeld doorgaans door te huilen. De pedagogisch medewerker zal de oorzaak van dit gedrag opsporen en, als het mogelijk is, wegnemen (*een fles geven als het kind honger heeft, het kind naar bed brengen als het moet is*). Daarbij benoemt zij de gevoelens van het kind en haar eigen handelen: *"Och ben jij verdrietig Lynn, kom eens even bij mij"*. Is er geen aanwijsbare reden, dan zal er gekeken worden naar een oplossing waar het kind zich het prettigst bij voelt. In zo'n situatie probeert de pedagogisch medewerker het kind gerust te stellen door op een rustige toon tegen het kind te praten, te benoemen wat zij ziet bij het kind, wat zij zelf doet en het kind eventueel te knuffelen of op schoot te nemen.
- **Reageren op contactinitiatieven:** De pedagogisch medewerkers maken we oogcontact met de kinderen als we met ze praten. Daarnaast spreken ze op een rustige toon en gaan in altijd in op wat een kind verteld. Dit kan zijn door vragen te stellen, te knikken, herhalen of te reageren met een instemmend geluid. Bijvoorbeeld bij een baby die aan het brabbelen is: *"Wat ben je aan het kletsen Karim, gezellig hoor. Vind je de rups zo mooi? Het maakt een fijn geluid hè?"*
- **Complimenten geven:** De pedagogisch medewerkers geven regelmatig concrete complimenten aan de kinderen: *"Annette, wat heb jij een prachtige jurk aan met allemaal hartjes!"*. Op deze manier wordt er bijgedragen aan een positieve sfeer en ontwikkelen de kinderen zelfvertrouwen.
- **Gevoelens erkennen en benoemen:**
  - De pedagogisch medewerker laat merken dat gevoelens er morgen zijn. Ze vinden het ook belangrijk dat de kinderen de gelegenheid krijgen om hun gevoelens zoals boosheid, angst, verdriet en vreugde te uiten. De pedagogisch medewerker zorgt dat zij er is voor het kind, dat er ruimte en ook tijd is te luisteren naar deze emoties. We nemen de gevoelens van de kinderen serieus; bij vallen niet ontkennen dat het pijn doet door te zeggen *"je bent al zo'n grote jongen"*. Huilen mag! We proberen het gevoel van het kind onder woorden te brengen. *"Je vindt het niet leuk hè, dat papa nu weggaat"*.
  - Het kind moet zichzelf kunnen zijn, maar we leren het kind ook waar de grens is, wat wel en niet kan *"je mag boos zijn, maar je mag niet slaan"*. We zijn ons ervan bewust dat je het verdriet van het kind ontkent door het kind af te leiden of iets anders aan te bieden, toch blijkt dit soms nodig om het kind over zijn verdriet heen te helpen.
  - De pedagogisch medewerker helpt de kinderen om emoties te uiten en te hanteren, onder andere door ze te benoemen en het kind te helpen deze te hanteren. Bijvoorbeeld als het kind boos is en daarbij met iets gaat gooien, zegt ze: *'Je mag boos zijn, dat ik ok, maar gooien met speelgoed doen we niet. Als je boos bent mag je stampen of op een kussen slaan, dat is wel ok'*.

2.1.3 Respect voor de autonomie

“De Rammelaar” vindt het belangrijk dat alle kinderen zichzelf mogen zijn. Dit stimuleren we door kinderen keuzemogelijkheden te geven en dingen zelf te laten doen. Hierdoor kunnen ze nieuwe dingen proberen, initiatief nemen en zelf nadenken over mogelijkheden. Doordat wij de kinderen keuzemogelijkheden bieden voelen zij zich gehoord en gezien en ontwikkelen ze uiteindelijk verantwoordelijkheidsgevoel. We tonen de kinderen respect voor hun autonomie door:

- **Respect te hebben voor de lichamelijke autonomie:** De pedagogisch medewerker kondigt van tevoren aan wat zij van plan is, zodat kinderen hier niet van kunnen schrikken en zich voor kunnen bereiden op de handeling.. Bijvoorbeeld als het kind klaar is met eten en de pedagogisch medewerker het stoeltje naar achteren wil schuiven, dan zegt ze dat tegen het kind en maakt daarbij even oogcontact voordat zij de handeling uitvoert.
- **Dingen zelf laten doen:**
  - De pedagogisch medewerker besteedt aandacht aan de zelfstandigheid en het zelfvertrouwen van de kinderen. De kinderen hebben vaak veel plezier in het zelf doen en wij vinden dit belangrijk. Dit begint al bij de baby's en wordt afhankelijk van het niveau van het kind steeds verder uitgebreid. Bijv. bij het aankleden: de baby wordt gestimuleerd om zelf de armen in de mouwen te steken. Op de dreumes en peuterleeftijd wordt dit uitgebreid naar zichzelf aan- en uit kleden. Doordat de verschoningsruimte direct aan de groepsruimte zit, kunnen de oudere kinderen zelfstandig naar het toilet en naar de kraan om handen te wassen terwijl de pedagogisch medewerker toch een oogje in het zeil kan houden. Tijdens het eten laten we het kind zelfstandig eten en drinken. De oudere peuters mogen zelf hun broodje smeren als zij dat willen.
Ook het opruimen van het speelgoed wordt met zijn allen spelenderwijs gedaan waarbij de pedagogisch medewerker de kinderen tot helpen aanspoort door het geven van kleine opdrachten zoals: *“Wie van jullie kan mij helpen, kunnen jullie alsjeblieft de bekeraf doorschuiven naar het einde van de tafel?”*. Dit zelfstandig dingen proberen en laten slagen, ontdekken waar je goed in bent, geeft het kind zelfvertrouwen.
  - De pedagogisch medewerker laat het kind zoveel mogelijk vrij in dit proberen en ontdekken. Mocht het zo zijn dat het kinderen niet zelfstandig lukt om bijvoorbeeld de schoenen aan te trekken of de broek aan te doen, dan ondersteunen de pedagogisch medewerkers hen hierin door middel van praten en uitleggen. Zo leert het kind zijn persoonlijke kwaliteiten kennen en ontwikkelen. Als ze ziet dat het kind echt niet zelf lukt om zijn schoenen aan te trekken, dan vraagt zij of zij het kind kan helpen. Als het kind ja zegt, helpt ze, als het kind nee zegt, dan laat zij het nog even verder proberen. Ze neemt het dus niet zomaar van hem of haar over.
- **Kinderen keuzes geven:** In de groepsruimte is vrijwel al het spelmateriaal op kind hoogte geplaatst, zodat kinderen zelf speelgoed kunnen kiezen en pakken. Op deze manier kunnen kinderen zelfstandig tot spel komen in de verschillende hoeken op de groep. Daarnaast krijgen de kinderen gedurende de dag keuzes aangeboden vanuit de pedagogisch medewerkers, zoals het laten kiezen wat de kinderen op hun brood willen tijdens het eetmoment.
  - *De pedagogisch medewerkers geven de kinderen verschillende keuzemogelijkheden op een dag; “Welke kleur beker wil je Sanne?”, “Boris wil je kaas of appelstroop op je boterham?”, “Nuria, waar wil je mee spelen?”.*
- **Kinderen volgen:** De pedagogisch medewerkers volgen de kinderen in hun handelingen en tonen waardering en erkenning voor eigen initiatieven, ideeën en oplossingen die daaruit voortkomen. Daarbij vragen de pedagogisch medewerkers ook altijd om medewerking van de kinderen, zonder hen te sturen: *“Eva, het is tijd voor een nieuwe luier, kom je even bij mij?”*

Eva (2 jaar) springt naar de pedagogisch medewerker toe: "Wauw Eva, jij komt naar mij toe gesprongen in plaats van gelopen. Wat knap dat jij dat zo kan".

Tijdens het tekenen bedenkt Evi een leuk plan: "Juf, kunnen we de tekeningen aan elkaar maken? Dan hebben we één grote tekening!" De pedagogisch medewerker reageert hierop met: "Wat een leuk idee Evi! Hoe kunnen we de tekeningen aan elkaar vastmaken?", "Uhm.. Met lijm?", "Dat kan zeker! Zullen we samen de lijmstiften pakken? Ga jij maar voorop".

- De pedagogisch medewerker staat open voor een weerwoord van de kinderen, als een kind bijvoorbeeld iets niet wil en daarbij in discussie gaat, staat de pedagogisch medewerker hiervoor open en laat het kind zeggen wat het wil zeggen.
- De pedagogisch medewerker luistert naar het kind en geeft in de vorm van een positieve ik-boodschap aan wat zij wel van het kind verwacht.

2.1.4 Praten en uitleggen

Kinderen hebben er baat bij dat er met hen gesproken wordt en taal om zich heen horen. Op deze manier leren ze zich de taal toe te eigenen en vergoot de woordenschat zich. Bij "De Rammelaar" communiceren de pedagogisch medewerkers gedurende de hele dag met de kinderen. Ze leggen veel uit, benoemen wat ze zien en vertellen wat ze gaan doen aan de kinderen. Doordat de pedagogisch medewerkers dit doen worden de omgeving en gebeurtenissen begrijpelijker en voorspelbaar. Een belangrijk onderdeel in de communicatie is dat het gelijkwaardig is, dus dat de pedagogisch medewerker praat mét de kinderen en niet tegen de kinderen. Bij "De Rammelaar" wordt deze interactievaardigheid concreet toegepast in de praktijk op de volgende manieren:

- **Actieve luisterhouding:**
  - De pedagogisch medewerkers hebben een actieve luisterhouding en tonen dit door non-verbale en verbale communicatie. Bijvoorbeeld door oogcontact te maken, vragen te stellen, antwoord te geven, het samenvatten of herhalen van wat een kind heeft verteld, het knikken en het geven van een toestemmend geluid.
  - De pedagogisch medewerker luistert naar wat de kinderen zeggen en reageert er ook op. Ze vraagt hierbij door, bijvoorbeeld naar wat het kind heeft meegemaakt. Ze vraagt bijvoorbeeld; 'Wat heb je thuis allemaal gedaan?' Of; 'Wat heb je onderweg naar het kinderdagverblijf allemaal gezien?'
- **Reageren op contactinitiatieven:** De pedagogisch medewerkers reageren altijd op de contactinitiatieven van de kinderen, zowel verbaal als non-verbaal. Bij contactinitiatieven kan gedacht worden aan het reiken van een baby naar de pedagogisch medewerker, maar ook aan het verhaal dat een peuter verteld over zijn of haar weekend. De pedagogisch medewerkers reageren hierop door middel van de hierboven geschreven actieve luisterhouding: *Baby Samuel kijkt naar de pedagogisch medewerker en glimlacht: "Moet jij zo lachen lieve Samuel?" Zegt de pedagogisch medewerker met een glimlach op haar gezicht terwijl zij oogcontact met hem maakt. Samuel begint te brabbelen en de pedagogisch medewerker reageert door het gebrabbel na te bootsen.* In dit voorbeeld is te zien dat kinderen al op hele jonge leeftijd oefenen met het voeren van een dialoog.
- **Aansluiten op taalbegrip en niveau van het kind:** Het ontwikkelingsniveau en de interesses van een kind zijn de leidraad in hoe inhoud en taalgebruik worden toegepast door de pedagogisch medewerkers.
  - De pedagogisch medewerker stemt inhoud, manier van praten en taal af op de interesses en het begripsniveau van het kind en stimuleert daarmee de ontwikkeling van het kind. Ze praat bijvoorbeeld tegen de baby's als zij met hen op de grond aan

het spelen is. Hierbij praat zij niet alleen in gebrabbel, maar ook in volledige zinnen tegen de baby.

- **Eigen handelen benoemen en dat van de kinderen:**
  - Als de pedagogisch medewerker iets onderneemt of bedenkt benoemt zij al haar handelingen en beweegredenen. Dus bijvoorbeeld waarom zij wegloopt van de tafel of wie zij langs ziet lopen langs het raam. Op deze manier wordt de omgeving voorspelbaar voor het kind, waardoor zich een gevoel van vertrouwen creëert.
  - De pedagogisch medewerker begeleidt dagelijkse situaties en handelingen door te zeggen wat zij doet. Ze vertellen hierbij wat ze gaan doen en maken even oogcontact met het kind, zodat het voorspelbaar is voor het kind wat er gaat gebeuren en het kind de taal aan de handeling leert koppelen.
- **Gevoelens, gedachtes en behoeftes benoemen:** Zoals bij sensitieve responsiviteit al omschreven is, mogen gevoelens er zijn bij "De Rammelaar". De pedagogisch medewerkers erkennen gevoelens, gedachtes en behoeftes van de kinderen door deze te benoemen of ernaar te vragen: "*Hoe voel je je nu?*", "*Ben jij een beetje verdrietig?*", "*Wat zou jij graag willen doen?*". Op deze manier voelen kinderen zich gezien en gehoord. Daarnaast benoemen de pedagogisch medewerkers ook de eigen gevoelens, gedachtes en behoeftes, zodat kinderen hier woorden aan leren te geven: "*Ik vind het vervelend dat je zo hard schreeuwt, want daardoor kan ik Joshua niet meer verstaan. Ik zou het fijn vinden als jij met een rustige toon praat.*"

- De pedagogisch medewerker praat met en niet over de kinderen, door letterlijk op ooghoogte met hen te praten en niet 'over' ze heen te praten;

Als Amir binnenkomt begint hij enthousiast te vertellen: "Gisteren liepde ik met papa door het bos!" de pedagogisch medewerker zakt door haar knieën om op ooghoogte te kunnen praten en reageert hierop "heb jij met papa door het bos gelopen? Wat leuk, wat heb je daar allemaal voor moois gezien?" "We zijn naar de herten geweest en hebben ze brood gegeven en we gingen rennen en klimmen in de bomen." De pedagogisch medewerker glimlacht naar Amir en zegt "dat klinkt heel erg leuk, gezellig dat je met papa naar de herten in het bos bent geweest en ook nog lekker hebt gespeeld!" Amir lacht naar de pedagogisch medewerker, knikt en loopt naar zijn vriendje toe om te spelen.

- De pedagogisch medewerker werkt regelmatig in kleine groepjes, bijvoorbeeld naar leeftijd, zeker ook als zij merken dat de groep daar behoefte aan heeft. Hierbij wordt bijvoorbeeld gewerkt met een roulatiesysteem waarbij kinderen om de beurt een activiteit aan tafel doen afgewisseld met een activiteit in een van de hoeken.
- De pedagogisch medewerker voert allerlei dagelijkse gesprekjes met de kinderen, bijvoorbeeld tijdens een tafelmoment, om de taalontwikkeling te stimuleren.
- De pedagogisch medewerker vertelt verhalen en gebruikt de verhalen van kinderen in de groep om op die manier de kinderen te laten praten over hoe zij dingen zien en ervaren. Dit kan bijvoorbeeld zo zijn als de pm'er net een boekje heeft voorgelezen over vakantie en aan de kinderen vraagt; 'Zijn jullie ook wel eens op vakantie geweest' en zo ja; 'Wat ging je toen doen?'

2.1.6 Mentorschap

De intakegesprekken worden gevoerd door de houder van "De Rammelaar" en de toekomstige mentor van het kind. Tijdens het intakegesprek krijgen de ouders mondeling te horen wie de mentor van hun kind is. Daarnaast hangt er een bord op de groep waarop vermeld staat welke pedagogisch medewerker (mentor) welke mentorkinderen onder haar hoede heeft. Dit mentorschap houdt in dat de mentor van

het kind de observaties uitvoert, de gesprekken voert met de ouders en het aanspreekpunt is voor de ouders. De mentor houdt de ontwikkeling van uw kind goed in de gaten. Op de groep hangen bordjes met de namen van de kinderen en hun mentor. Bij "De Rammelaar" vinden we het belangrijk om een mentor aan te wijzen voor elk kind, omdat wij de ontwikkeling van elk uniek kind zo goed mogelijk willen begeleiden en stimuleren. Door een mentor aan ieder kind toe te wijzen, worden zowel mentor als kind in staat gesteld een vertrouwensband met elkaar op te bouwen en elkaar goed te leren kennen. Doordat de mentor het kind goed leert kennen en het kind observeert, weet zij het beste waar een kind heel goed in is en waar het kind eventueel nog wat extra begeleiding bij nodig heeft.

2.1.7 Wennen

Bij "De Rammelaar" komt het kind terecht in een heel andere omgeving dan thuis. Het komt in een omgeving waar het te maken krijgt met leeftijdgenootjes, met meerdere volwassenen en met andere speel- en ontwikkelingsmogelijkheden. Wij willen kinderen (en ouders) dan ook in de gelegenheid stellen om aan deze andere omgeving te wennen. Dit begint bij het eerste gesprek na plaatsing. Hier worden de ouders geïnformeerd over de gang van zaken binnen "De Rammelaar". Onderwerpen zoals de dagindeling, de wenperiode, wie werkt welke dagen op de groep, hoe wordt er gewerkt en welke regels worden gehanteerd, komen hierbij aan de orde. De groepsleiding krijgt dan ook informatie van de ouder over het kind (verzorging-, eet-, slaap- en andere gewoontes), waardoor hier zoveel mogelijk op aangesloten kan worden door de pedagogisch medewerkers.

Vier of vijf weken voor de startdatum nemen wij contact op met de ouders om een wen afspraak te maken. Voor de eerste keer wennen kan een van de ouders het kind brengen voor ongeveer twee uurtjes. Dit doen we zo kort omdat het kind dan even kan wennen, maar dit niet te lang is zodat het kind weet dat het weer opgehaald wordt. De tweede keer doen we meestal drie uurtjes, en de derde keer meestal een uur of 5. Op deze manier wordt het wennen opgebouwd en kunnen ouders en kind langzaam wennen aan de groep, de kinderen en de pedagogisch medewerkers van "De Rammelaar".

Het wenschema dat wij doorgaans aanhouden:

Wendag	Tijd
Eerste wendag	10:00 tot 12:00
Tweede wendag	10:00 tot 13:00
Derde wendag	10:00 tot 15:00

Let op! Er kan altijd van dit wenschema afgeweken worden als dit beter bij u en uw kindje past.

Wij zullen er alles aan doen om uw kindje op zijn gemak en welkom te laten voelen. Zo zullen wij met kinderen op schoot zitten zodat het aan ons kan wennen, een baby in de box leggen zodat het heerlijk kan spelen op een rustige plek op de groep, wij hebben een babyschommel waar kinderen hun rust in kunnen vinden terwijl zij naar de spelende kinderen op de groep kijken en daarnaast zullen wij rustig met kinderen rondlopen en verschillende plaatsen met speelgoed aanbieden om te spelen zodat zij de ruimte leren kennen en de kinderen.

Heeft u als ouder zijnde de behoefte om te bellen, dan kan dat altijd. Even een telefoontje zodat u weer gerust bent, en dat u weet dat het goed gaat. Mochten we merken dat uw kind het moeilijk heeft, dan bellen we u op of u het kind eventueel eerder kan komen ophalen. De wenperiode zal dan bestaan uit een langere periode met korte wenperiodes erin, zodat uw kind de tijd krijgt en beter kan wennen.

2.2 Persoonlijke ontwikkeling

2.2.1 Motorische ontwikkeling

Van baby tot peuter maken kinderen enorme stappen binnen hun motorische ontwikkeling. Ze zullen gaan omrollen, tijgeren, kruipen, optrekken, zelfstandig staan, de eerste stapjes zetten, zelfstandig eten

en drinken, aan- en uitkleden, springen, klimmen, rennen et cetera. Zo is te zien dat de ontwikkeling van de motorische vaardigheden enorm bijdragen aan het opgroeien tot een zelfstandig individu. Hierbij is te zien dat de grove en fijne motoriek nauw met elkaar zijn verbonden. Kinderen moeten vaak bepaalde ontwikkeling binnen de grove motoriek beheersen alvorens zij toe zijn aan activiteiten binnen de fijne motoriek. Daarnaast is de motorische ontwikkeling nauw in verbinding met andere ontwikkelingsgebieden, zo vraagt bijvoorbeeld de ontwikkeling van spraak en het uiten van emoties om motorische vaardigheden.

Bij "De Rammelaar" krijgen kinderen de kans hun motorische ontwikkeling verder te ontwikkelen, hiervoor krijgen zij stimulans, activiteiten en begeleiding aangeboden. Kinderen leren de wereld kennen door te doen. Zij oriënteren zich al doende in de ruimte en leren hun eigen lichaam kennen. Op het kinderdagverblijf krijgen kinderen dus volop de gelegenheid dingen te doen. We stimuleren de kinderen veel en veelzijdig te bewegen, zowel binnen als buiten. We zorgen er bijvoorbeeld voor dat de grove motoriek zoals klimmen, kruipen, hoogteverschillen ervaren, schommelen, glijden, sjouwen en springen volop geoefend kan worden. Daarnaast worden de kinderen in de gelegenheid gesteld om met de kleine bewegingen te oefenen, waar meer aandacht of concentratie voor nodig is, zoals knippen, tekenen, kralen rijgen en de pincetgreep. De pedagogisch medewerker waakt over de veiligheid. Zij leert de kinderen om te gaan met gevaar en biedt zo nodig de helpende hand.

Binnen het stimuleren van de motorische ontwikkeling sluiten de pedagogisch medewerkers aan op de verschillende leeftijden en ontwikkelingsniveaus van de kinderen:

- De **baby's** zijn vooral onder de indruk van hun eigen lichaam en ontdekken en verkennen de mogelijkheden: wat gebeurt er als ik dit doe? Zoals het bewegen van een rammelaar of het laten vallen van de speen. Baby's zijn voornamelijk actief op het sensomotorisch gebied en ontdekken ze de omgeving en hun eigen lichaam doormiddel van de zintuigen. Als de baby's wat ouder worden gaan zij oefenen met grof- motorische vaardigheden zoals omrollen, tijgeren, kruipen, en uiteindelijk lopen, en de fijne vaardigheden ontwikkeling zoals grijpen, het vasthouden van een beker en de pincetgreep. Om de motorische ontwikkeling van de baby's te stimuleren ondernemen de pedagogisch medewerkers op "De Rammelaar" bijvoorbeeld het spelen met ballen, bewegen zij samen met de baby's op muziek en moedigen zij hen aan met woorden. Ook zijn er vele materialen aanwezig om ze in de motorische ontwikkeling te stimuleren. Denk hierbij aan baby gym, speelgoed dat geluid maakt door ergens op te drukken en rammelaars. Daarnaast worden baby's volop in de gelegenheid gesteld om te bewegen, zodat zij zich vaardigheden als rollen, tijgeren en kruipen eigen kunnen maken.

Anissa van 7 maanden ligt op de grond te spelen en kijkt aandachtig rond. De pedagogisch medewerker pakt een bal en gaat iets verderop op de grond zitten. "Kijk eens Anissa, ik heb hier een mooie bal. Kom je met de bal spelen?". De pedagogisch medewerker legt de bal uitnodigend op de grond neer en Anissa tiggert naar de bal toe. Ze pakt de bal op en probeert de bal in haar mond te stoppen. "Dat is een grote bal hè, Anissa." De bal valt uit de handen van Anissa op de grond en rolt naar de pedagogisch medewerker toe: "Kijk nou, de bal ging rollen! Nu rol ik de bal naar jou toe". Anissa voelt de bal tegen haar hand aan komen en ziet hoe de bal weer weg gaat. Dan raakt zij de bal weer aan zodat deze wegrolt. "Je bent de bal aan het rollen Anissa, dat is leuk!"

- De **dreumesen** zijn al veel beweeglijker omdat zij kunnen lopen, hierdoor wordt hun wereld ineens een stuk groter en gaan zij deze ook steeds verder verkennen. Met het verkennen van deze grotere wereld gaan ze oefenen met ingewikkeldere motorische ontwikkeling zoals

klimmen, rennen, zelfstandig eten en drinken, het gooien en rollen van een bal en het tekenen met een potlood. De pedagogisch medewerkers stimuleren de motorische ontwikkeling van de dreumesen door met hen buiten te spelen, knutselactiviteiten aan te bieden en de dreumesen veel zelf te laten oefenen met bijvoorbeeld het aantrekken van hun schoenen. Wanneer het kinderen niet zelfstandig lukt, ondersteunen de pedagogisch medewerkers de kinderen hierin door middel van praten en uitleggen. De dreumesen worden verder gestimuleerd in hun motorische ontwikkeling door de vele materialen op de groep die de dreumesen prikkelen om hun motoriek te oefenen. Zo zijn er grote rijkgkralen, eenvoudige puzzels, duplo en dikke potloden aanwezig.

Als het tijd is voor de middagboterham krijgen de kinderen een kindervork aangeboden: ze gaan oefenen met het prikken van de stukjes brood aan de vork! "Kijk eens aan, jullie krijgen vandaag een vork waarmee jullie mogen proberen om de stukjes brood op de vork te prikken". De pedagogisch medewerker loopt rond om de kinderen hier en daar te helpen. "Vind je het lastig Wilbo? Misschien helpt het als je de vork andersom vasthoudt. Ja zo!". Ondertussen pakt Vera de stukjes brood met haar vingers op en "rijgt" ze op haar vork. "Zo kun je natuurlijk ook de stukjes brood op je vork prikken, Vera!".

- De **peuters** willen het liefst alles zelf doen en kunnen ook al een heleboel zelf zoals het aantrekken van de eigen broek, maar ook uiteindelijk zelfstandig naar het toilet gaan en de handen wassen. Om de motorische ontwikkeling van de peuters te stimuleren ondernemen de pedagogisch medewerkers knutselactiviteiten met ze zoals knippen en plakken, maar ook de lastigere dingen worden geoefend tijdens buitenspelen zoals balanceren of hinkelen. Naast de activiteiten worden er vele materialen aangeboden om de peuters uit te dagen (onbewust) aan de slag te gaan met hun motorische ontwikkeling. Er zijn bijvoorbeeld kinderscharen aanwezig, maar ook kwasten, een treinrails en lego.

Het is buitenspeeltijd! Reina is aan het oefenen met het zelf aantrekken van haar schoenen en jas. Reina gaat aan de slag met haar schoenen. Dick lacht en zegt: "Je hebt bananenvoeten, zo horen je schoenen niet!". De pedagogisch medewerker reageert hier op met: "Goed gezien van jou Dick, misschien kun je Reina laten zien aan welke voet welke schoen moet?". Dat vindt Dick een goed idee en hij gaat aan de slag, ook laat hij aan Reina zien dat zijn schoenen geen bananen zijn. "Wat fijn dat jij Reina geholpen hebt Dick, nu hebben jullie allebei je schoenen aan. Wat moeten we nu nog doen voordat we naar buiten kunnen?", "De jassen!". De kinderen pakken hun jassen van de kapstok en stoeien met de rits om deze omhoog te krijgen. De pedagogisch medewerker kijkt toe en geeft hier en daar tips, het lukt Dick en Reina uiteindelijk helemaal zelf om hun jas aan te krijgen!

2.2.2 Creatieve ontwikkeling

Bij de creatieve ontwikkeling gaat het om het creatieve brein. Kinderen zijn van nature creatief. Zo is te zien dat zij creatief zijn in hun spel en in het gebruik van (speel)materiaal, en in het oplossen van problemen en knutselactiviteiten tot de meest creatieve ideeën kunnen komen. De creatieve en fantasierijke ideeën waar kinderen op komen, kunnen wij als volwassenen haast niet meer op komen. Het is dan ook de lastige taak aan de pedagogisch medewerkers om deze creativiteit en fantasie aan te spreken en kinderen de ruimte te geven om zich creatief te uiten. Bij "De Rammelaar" vinden we muzikale vorming erg belangrijk. Het stimuleert de ontwikkeling van gehoor, taal, motoriek, samenspel en gevoel voor ritme. Om dit te stimuleren worden er regelmatig liedjes gezongen, gespeeld met

muziekinstrumenten, gedanst op muziek en geluisterd naar cd's. Binnen het aanspreken van deze creativiteit, sluiten de pedagogisch medewerkers aan op de verschillende leeftijden en ontwikkelingsgebieden:

- De **baby's** ontwikkelen zich zoals eerder al benoemd doormiddel van de zintuigen: voelen, horen, proeven, ruiken en zien. Baby's vinden het erg interessant om verschillende soorten materialen te voelen en proeven. Ook de geluiden die worden geproduceerd door bijvoorbeeld rammelaars vinden ze bijzonder interessant. De pedagogisch medewerkers stimuleren de creatieve ontwikkeling van de baby's doormiddel van het aanbieden van geluid producerend materiaal en materialen met verschillende texturen zoals ruw versus glad en zand versus klei.

De pedagogisch medewerkers hebben de baby's in een kringetje neergelegd of neergezet. In het midden liggen er materialen die geluid maken zoals een tamboerijn, rammelaar en een trommel. De pedagogisch medewerker pakt de rammelaar op en beweegt deze zodat er geluid wordt geproduceerd. Davina kijkt de pedagogisch medewerker met de rammelaar gebiologeerd aan. De pedagogisch medewerker geeft de rammelaar aan Davina, zij beweegt deze en hoort dat er een geluid uit komt. "Hoor je dat Davina, er komt geluid uit de rammelaar als je deze beweegt!". Ondertussen heeft Isa de tamboerijn naar zich toetrokken en maakt hier driftig bewegingen mee. "Mooi hè Isa?".

- De **dreumesen** kunnen net zoals baby's nog niet gericht aan knutselwerkjes werken. Wel oefenen zij steeds meer met de fijne motorische vaardigheden zoals het vasthouden van een wascokrijtje. Wat ze vooral zeer interessant vinden is bijvoorbeeld sensomotorische activiteiten zoals vingerverven. Ook zullen de dreumesen steeds meer fantasiespel laten zien zoals het toestoppen van hun knuffel, net zoals papa ook altijd bij hen doet. De pedagogisch medewerkers stimuleren de creatieve ontwikkeling van de dreumesen doormiddel van knutselactiviteiten zoals vingerverven en scheuren, muziek en fantasierijk spel materiaal zoals poppen, pannetjes, dieren, speelhuizen, bekertjes en bordjes.

Het is tijd voor een gepland leermoment. De pedagogisch medewerker zegt: "Pak elkaars handen maar vast en maak een mooie kring, het moet een grote kring zijn want we gaan dansen! Ik zet zo muziek aan en dan gaan we beginnen". De pedagogisch medewerker zet het liedje "superman" op en voert de bewegingen uit die het liedje suggereren. De kinderen doen haar zo goed mogelijk na!

De kinderen zijn aan de tafel gaan zitten want het is tijd om te kleien! Voor Rob is het de eerste keer dat hij klei vasthoudt en dit is goed aan hem te zien, hij kijkt geschrokken naar de pedagogisch medewerker. Zij komt bij hem zitten en zegt op rustige toon: "Wat een apart gevoel hè Rob, en het is ook een beetje koud. Als je het wat langer vasthoudt wordt het gelukkig wat warmer. Zullen we samen een vormpje maken?"

- De **peuters** zijn al een stuk verder wat betreft gericht knutselen dan de dreumesen en kunnen dit voornamelijk zelfstandig. Het kost ze ook steeds minder moeite dan eerst en daarnaast breiden ze hun fantasiespel steeds verder uit. De pedagogisch medewerkers stimuleren de creatieve ontwikkeling van de peuters doormiddel van knutselen met prikpenen en stempelen, muziek en ook kunnen ze het fantasiespel steeds ingewikkelder maken door mee te spelen met de peuters. Om het rollenspel van de peuters te stimuleren zijn er ook nog speelhuizen met accessoires en poppen met poppenmeubels aanwezig.

Marieke is aan het spelen in het keukentje, de pedagogisch medewerker loopt naar haar toe en vraagt: "Wat ruik ik voor lekkers, ben je iets aan het koken?", "Ja ik ben een taart aan het bakken", "Wat lekker, ik ben dol op taarten. Wat voor soort taart is het?", "Het is een hele bijzondere taart, met chocolade en pizza en koekjes en heel veel hagelslag!". De pedagogisch medewerker lacht en zegt: "Dat is de meest bijzondere taart waar ik ooit van heb gehoord!", "Als de taart klaar is dan roep ik en mag je een stukje proeven.", "Dat lijkt me heerlijk Marieke!".

2.2.3 Cognitieve ontwikkeling

Kinderen willen alles leren en dat doen ze meestal spelenderwijs. "De Rammelaar" ziet het als haar taak om een stimulerende omgeving aan te bieden waarin veel te leren valt. Wij sluiten aan bij de interesse, het spel en het tempo van het kind. De cognitieve vaardigheden worden niet op zichzelf geoefend, zij zijn ingebed in de activiteiten van het kind. Onder cognitieve vaardigheden wordt verstaan het denken, concentreren, bewustzijn, onthouden, het waarnemen en het verwerken van informatie, en het terughalen en toepassen van deze informatie. De sociale, emotionele en motorische ontwikkeling vormen de basis waarop de cognitieve ontwikkeling voort kan bouwen. Binnen het oefenen van deze cognitieve vaardigheden sluiten de pedagogisch medewerkers aan op de verschillende leeftijden en ontwikkelingsniveaus:

- **Baby's** reageren in de eerste maanden voornamelijk vanuit behoeftes en reflexen. Acties en reacties gaan vaak automatisch. De baby ervaart iets, reageert hierop in een reflex en voelt vervolgens wat het effect hiervan is. Doormiddel van het herhalen van deze reflexen ontwikkelen baby's zich en leren de wereld om hen heen kennen. De baby ervaart iets, reageert hierop in een reflex, ervaart de handeling, slaat de handeling op en herhaalt de handeling op een ander moment. Naarmate baby's ouder worden (vanaf zo'n 4 maanden), begint het oorzaak-gevolg denken zich te ontwikkelen, waarin te zien is dat baby's leren dat een bepaalde handeling tot een bepaald gevolg leidt: het rammelen van de rammelaar brengt geluid en door de speen los te laten valt deze. Vanaf een maand of 7 gaan kinderen doelgerichter spelen en bedenkt de baby van tevoren dat hij iets wil gaan doen, waarna hij deze gedachte tot uitvoering probeert te brengen. Ook begint het abstract denken zich te ontwikkelen en leert een kind dat iets wat niet in zicht is, toch aanwezig blijft. Zo rond de 10 maanden leren kinderen dat de pedagogisch medewerkers andere personen zijn dan de ouders en dat de ouders ook weer terugkomen wanneer zij weglopen. De pedagogisch medewerkers stimuleren de cognitieve ontwikkeling van de baby's doormiddel van het aanbieden van geluid producerend materiaal, sensomotorisch materiaal (hard, zacht, ruw) en het spelen van verdwijnspeletjes zoals het verstoppertje van materiaal onder een zakdoek en deze weer tevoorschijn halen.

Finn zit bij de pedagogisch medewerker op schoot aan tafel. De pedagogisch medewerker heeft een zakdoek op de tafel klaargelegd en meerdere voorwerpen. Ze pakt het eerste voorwerp, legt dit onder de zakdoek en zegt "Finn, waar is de lepel nu gebleven?". Finn kijkt haar aan, maar reageert verder niet. De pedagogisch medewerker laat aan Finn zien dat de lepel onder de zakdoek ligt. "Kijk Finn, de lepel was verstopt onder de zakdoek. Zullen we het nog een keer proberen met iets anders?". De pedagogisch medewerker pakt een peer en legt deze op de tafel neer. "Kijk Finn, nu gaan we de peer verstoppertje." Finn kijkt geïnteresseerd toe. "Waar is de peer gebleven?". Finn rijkt met zijn hand naar de zakdoek toe en trekt de zakdoek weg. Hij glimlacht van plezier als hij daaronder

de peer terugvindt. “Daar is de peer gebleven! Knap hoor Finn, dat jij de peer hebt teruggevonden.”

- **Dreumesen** leren steeds beter problemen op te lossen en logisch na te denken. Wanneer een dreumes de deksel niet van een kleidoosje af krijgt zal hij doorgaan tot dit wel lukt. Ook begrijpen dreumesen de taal om hen heen steeds beter, dit heeft als gevolg dat zij simpele opdrachten kunnen begrijpen en deze ook kunnen uitvoeren. Daarnaast leren de dreumesen dat acties gevolgen hebben, zoals wanneer je een puzzel omdraait de puzzelstukken eruit vallen. Dit is onderdeel van het ontwikkelen van het oorzaak-gevolg denken. De pedagogisch medewerkers stimuleren de cognitieve ontwikkeling van de dreumesen doormiddel van het aanbieden van puzzels, speelgoed dat het besef van vormen stimuleert, speelmateriaal dat kan bewegen, rollen en omvallen en het geven van kleine opdrachten.

Linda speelt met een opwindbare auto, alleen heeft zij nog niet gezien dat het geen normale auto is. De pedagogisch medewerker gaat bij haar zitten en zegt: “Wat heb jij een mooie auto en wat laat je de auto hard rijden! Ik ken een trucje, mag ik je die laten zien?” Linda knikt en de pedagogisch medewerker laat aan haar zien dat als ze de auto naar achter duwt en weer loslaat, deze automatisch gaat rijden. “Probeer jij het nu maar eens!”. Linda probeert het en het lukt. Ze gilt van plezier. “Wauw, nu gaat de auto nog sneller!”, zegt de pedagogisch medewerker.

- **Peuters** hebben een verder gevorderd besef waarvoor materialen dienen en een beter inzicht in welke gevolgen acties hebben dan dreumesen. Peuters oefenen met van tevoren nadenken over de gevolgen die een actie zal hebben, terwijl dreumesen dit voornamelijk ervaren. Daarnaast ontwikkelen peuters het begrip dat sommige dingen echt niet mogen en ontwikkelen ze op deze manier een geweten. Dit betekent echter niet dat peuters zich hierdoor altijd houden aan de regels, regelmatig kunnen zij zich toch niet beheersen. Peuters gaan op ontdekkingstocht en breidden de kennis die zij al hebben opgedaan in het verleden uit met nieuwe informatie en handelingen. Veel informatie vergaren ze door de “Waarom”-vraag te stellen aan iedereen die hier maar antwoord op wil geven. De cognitieve ontwikkeling van peuters wordt door de pedagogisch medewerkers gestimuleerd doormiddel van denkspelletjes zoals ik zie ik zie wat jij niet ziet, het voeren van gesprekken met de peuters waarin er kleine vraagstukken worden voorgelegd en het aanbieden van lastigere puzzels. Maar ook zijn er materialen aanwezig waardoor de peuters geprikkeld worden om aan de slag te gaan met cijfers, rekenen, letters en lezen. Denk hierbij aan interessante boekjes, maar ook aan puzzels en spelletjes.

Het is winter en het heeft gesneeuwd, de kinderen zitten in een kring. De pedagogisch medewerker vraagt aan de kinderen wat voor kleur ze buiten zien. Baue verteld: “Wit juf!”, “Heel goed, weten jullie ook waarom het wit is buiten?”. Huig zegt: “Ja, dat is sneeuw! Dat heeft mijn mama mij verteld”, “Je hebt gelijk, dat is inderdaad sneeuw. Is sneeuw warm of koud?”. Jip verteld dat sneeuw koud is. “Dat klopt! En als het heel koud is dan trek je andere kleding aan dan als het heel warm is. Kunnen jullie in de verkleedkist zoeken naar kleding die je aandoet als er buiten sneeuw ligt?” De kinderen gaan aan de slag en trekken er een muts, sjaal, pantoffels en een trui uit.

De kinderen zitten aan tafel en de pedagogisch medewerker is bezig met het inschenken van thee. Bilal wijst naar de bekers en begint te tellen: “1, 2, 3, 4, 5, 5

bekers juf!", "Dat klopt Bilal, 5 bekers! Heb ik zo genoeg bekers met drinken klaargemaakt of zijn er meer kinderen dan 5? Kan jij voor mij tellen hoeveel kinderen er aan tafel zitten?".

2.2.4 Taalontwikkeling

Taalontwikkeling is veel meer dan het leren van woordjes en zinnen. Het kind oefent stembanden, mond en lippen, hij maakt zich ritme en melodie eigen en hij leert emoties uit te drukken en betekenissen te geven. Door boekjes voor te lezen, door te vertellen, door kinderen te laten vertellen en liedjes te zingen leert een kind steeds meer woorden bij. Het verwoorden van de gevoelens en het handelen van de kinderen, waardoor kinderen woorden leren te geven aan de gevoelens die zij ervaren en de dingen die om hen heen gebeuren, is daarbij belangrijk voor duidelijke communicatie, zelfvertrouwen en zelfstandigheid. Daarom praten de pedagogisch medewerkers bij "De Rammelaar" veel met de kinderen. Dit komt naar voren bij de al besproken interactievaardigheid *praten en uitleggen*. Doordat de pedagogisch medewerkers veel met de kinderen praten en hen vragen stellen wordt hun woordenschat vergroot en worden zij gestimuleerd om te oefenen met taal. De interactie is altijd afgestemd op de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van het kind.

- **Baby's** kunnen zelf nog geen taal produceren, maar hebben wel profijt van het horen van gesproken taal. Taal is een teken dat er iemand in de buurt is om voor de baby te zorgen en dit geeft een gevoel van veiligheid en geborgenheid. Daarnaast kan taal de baby's voorbereiden op iets wat komen gaat zoals het optillen van de baby of het geven van voeding. Aangezien baby's in eerste instanties niet kunnen praten communiceren zij non-verbaal, zoals het maken van oogcontact. Als baby's wat ouder worden gaan zij oefenen met het produceren van geluiden en klanken. Rond de leeftijd van één jaar zullen kinderen steeds geoefender zijn in het produceren van klanken en zullen zij hiermee uiteindelijk hun eerste woord vormen. De pedagogisch medewerkers stimuleren de taalontwikkeling van baby's door het benoemen van handelingen van de kinderen, henzelf en de omgeving, door het voorlezen, het reageren op klanken die de baby's maken en het herhalen hiervan, en ten slotte door het zingen van liedjes en het bekijken van boekjes met plaatjes waarin de verschillende plaatjes worden benoemd.

De pedagogisch medewerker zit met Arnout op schoot en volgt zijn blik naar buiten. "Zie je daar buiten wat moois Arnout? Dat zijn vogels!". De pedagogisch medewerker staat op en loopt naar het raam zodat hij het beter kan zien. "Kijk Arnout, de vogels zijn in de boom gaan zitten. Wat hebben ze mooie vleugels hè".

- **Dreumesen** beseffen langzaam dat alles om hen heen een naam heeft, niet alleen mensen, maar ook voorwerpen, planten en dieren. Dreumesen begrijpen de taal die zij horen ook steeds beter en leren veel woorden bij door mensen na te zeggen. In eerste instantie zullen dreumesen alleen losse woorden kunnen produceren, maar na verloop van tijd worden dit steeds meer zinnen. De pedagogisch medewerkers stimuleren de taalontwikkeling van de dreumesen door het voeren van gesprekjes, het (bij wijze van spreken) benoemen van alles wat de dreumes doet, ziet, hoort en voelt, het zingen van liedjes, lezen van boekjes en het geven van kleine opdrachten.

Het is tijd om te gaan verven, de pedagogisch medewerker verteld wat ze gaat doen en geeft kleine opdrachten aan de kinderen. "Wat fijn, we gaan verven! Voordat we gaan verven hebben we het tafelkleed nodig zodat de tafel niet vies wordt. Kun jij het tafelkleed voor mij pakken Mandy? Het ligt op de kruk daar.", "Efe, wil jij mij helpen met het dragen van de verfwasten? Loop maar met mij mee".

- **Peuters** krijgen taal steeds beter onder controle en breidt de woordenschat zich nog meer uit. Zij zullen steeds langere zinnen kunnen vormen en ook oefenen peuters met het toepassen van grammatica. Dit is echter lastig voor ze en dus is een positieve ondersteuning van de pedagogisch medewerker nodig. De pedagogisch medewerkers stimuleren de taalontwikkeling van de peuters door het spelen van spellen waarin kleuren of voorwerpen moeten worden benoemd zoals memory of “ik zie ik zie wat jij niet ziet”. Daarnaast is het ondersteunen van het grammaticagebruik erg belangrijk zoals al eerder benoemd en blijft het zingen van liedjes en het voorlezen erg belangrijk.

*Mohammed laat aan de pedagogisch medewerker zijn net afgemaakte puzzel zien. “Wat is dat goed gelukt Mohammed, alle puzzelstukjes passen!”.
Mohammed zegt: “Ja, ik heb alle puzzelstukjes gevonden!”, “Je hebt inderdaad alle puzzelstukjes gevonden. Knap van jou! Is er nog een andere puzzel die je wilt maken”.*

2.2.5 Activiteiten bij De Rammelaar

Bij “De Rammelaar” bieden wij kinderen verschillende activiteiten aan ter stimulering van de verschillende ontwikkelingsgebieden. Deze activiteiten komen voort uit verschillende thema’s: winter, zomer, herfst, lente, Pasen, Carnaval, Kerst, Dierendag, maar ook: boodschappen, voertuigen, ziek zijn etc. De activiteiten die hieruit voortkomen kunnen diverse soorten activiteiten zijn zoals het knutselen van een zon, het spelen in de sneeuw, het bezoeken van de kinderboerderij met dierendag, het versieren van de kerstboom, het maken van een vliegtuig van karton en daarmee spelen op het buitenspeelplein, winkeltje spelen, een (kring)spel doen met elkaar wat met het thema te maken heeft e.d.

Daarnaast maken wij gebruik van de koele kids box. Deze box reist langs verschillende kinderdagverblijven, waar het dan twee maanden verblijft en weer door gaat naar het volgende kinderdagverblijf. In de box bevinden zich verschillende speelmaterialen en spellen, en daarnaast is er een boekje voor de pedagogisch medewerkers waarin allerlei activiteiten omschreven staan die met kinderen in verschillende leeftijden uitgevoerd kunnen worden. Op deze manier dragen de pedagogisch medewerkers bij aan het stimuleren van de ontwikkeling van de kinderen in de verschillende leeftijden en ontwikkelingsgebieden.

Ook bieden wij kinderen van 3 jaar extra activiteiten aan, om hen die extra uitdaging en voorbereiding op school te bieden, Denk hierbij aan activiteiten met ontwikkelingsmateriaal wat de kinderen extra uitdaagt, zoals memory. Ook zal er met de oudere peuters een kringmomentje worden gehouden, waarbij bijvoorbeeld de dagen van de week, het weer, tellen of spelactiviteiten aan bod komen.

2.2.6 Ontwikkelingsstimulering

Tijdens het bouwen van een blokkentoren merkt de pedagogisch medewerker op dat Zoë haar aankijkt. De pedagogisch medewerker kijkt Zoë aan en zegt “Wat een mooie toren heb je gebouwd Zoë! En hij is ook al zo hoog, lukt het je om de toren nog hoger te bouwen?” Zoë glimlacht en gaat aan de slag met het hoger maken van haar blokkentoren.

Ontwikkelingsstimulering is een educatieve interactievaardigheid waarbij het gaat om de manier waarop pedagogisch medewerkers kinderen stimuleren in de ontwikkelingsgebieden; de motorische, cognitieve, creatieve en taalontwikkeling. De ontwikkeling van de kinderen wordt op “De Rammelaar” dagelijks gestimuleerd, door persoonlijke aandacht, door spellen te spelen gericht op de leeftijd en interesse van het kind. Ook een positieve manier van communiceren en een open en warme houding van de pedagogisch medewerkers draagt eraan bij dat kinderen zich zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen.

De pedagogisch medewerkers passende activiteiten en speelgoed aan om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de ontwikkeling van de kinderen. Idealiter is het aanbod net wat lastiger dan het niveau van het kind, zo kunnen de pedagogisch medewerkers het kind ondersteunen om zich te ontwikkelen en op deze manier net wat verder te komen dan het kind uit zichzelf zou zijn gekomen. Als het kind ergens meer moeite mee heeft dan zullen we meer aandacht besteden aan dat ontwikkelingsgebied, spelenderwijs.

Voorbeelden waarmee we bij "De Rammelaar" de ontwikkeling van de kinderen stimuleren:

- **Diverse activiteiten en materialen aanbieden aansluitend op ontwikkelingsgebieden:**
  - De pedagogisch medewerkers bieden een grote diversiteit aan activiteiten en speelmaterialen aan, die de kinderen stimuleren in de verschillende ontwikkelingsgebieden. Ook letten ze hierbij op de interesses van elk individueel kind.
  - De pedagogisch medewerker biedt nieuwe materialen aan die uitnodigen tot spel en verandert regelmatig iets in de omgeving, door ieder kwartaal het speelgoed op de groep te verwisselen, waardoor kinderen nieuwe spelimpuls krijgen.
  - De pedagogisch medewerkers bieden een mix van vrij spel en begeleide activiteiten aan. Er wordt gewerkt met verschillende thema's gebaseerd op bijvoorbeeld de seizoenen. (Zie het activiteitenbeleid Hoofdstuk 2.2.5)
- **Meespelen met de kinderen en vragen stellen:**
  - De pedagogisch medewerkers verbinden zich met het spel van het kind, door mee te spelen en in te voegen bij het spel. Daarbij laten zij de regie van het spel bij het kind en laten het kind het spel bepalen.
  - De pm'er speelt regelmatig mee met de kinderen en weet welke rol ze daarbij kan innemen. Ze voegt zich bijvoorbeeld bij het spel van het kind door het kind een (nep)taart voor haar te laten bakken in het (kinder)keukentje.
  - Binnen het meespelen met de kinderen (maar ook buiten de speelmomenten om) gaan de pedagogisch medewerkers met de kinderen in gesprek en stellen hen vragen die hen uitdagen tot redeneren, overleggen en het zelfstandig oplossen van problemen. Op deze manier wordt het spel uitgebreid en verdiept en worden kinderen net een stapje verder geholpen in hun ontwikkeling:

"Wauw wat een hoge toren! Het lijkt wel een kasteel". Adam benoemd dat het inderdaad een kasteel is. "Prachtig zeg, met allemaal kamers zie ik. En wie wonen hier?". "De ridders", zegt Adam. "Oh, ja natuurlijk de ridders! En wat doen de ridders dan?". "Die beschermen het kasteel!". "Wat stoer zeg, zo kan er niemand zomaar het kasteel binnen komen. Slapen de ridders dan ook nog wel?". Adam kijkt naar het kasteel en zegt wijst dan naar een kamer: "Ja, hier, maar ik moet nog een bed maken". Adam begint meteen de kamers van het kasteel in te richten met duplo blokken.

- De pedagogisch medewerker vergroot de spelbetrokkenheid van de kinderen door rustig en nabij te zijn als de kinderen spelen. Ze ligt bijvoorbeeld even bij de baby's op de grond en speelt met hen, vervolgens betreft ze daar een wat oudere peuter bij die het leuk vindt om ook even met de jonge baby te spelen. Ze blijft daarbij wel aanwezig en binnen bereik van de kinderen.
- **Aanmoedigen en complimenteren proces:** De pedagogisch medewerkers stimuleren de kinderen om te blijven oefenen en proberen door hen zeer regelmatig complimenten te geven, waarbij het belangrijk is om niet alleen het resultaat te complimenteren, maar juist het proces zelf. Dus bijvoorbeeld: *"Satya, wat een prachtige rode en blauwe strepen heb jij op het papier gemaakt", "Noud, wat knap dat je zelf je trui probeert uit te trekken, hij is al bijna over je hoofd heen!"*.

- **Zelfstandig dingen laten doen:** Zoals bij *respect voor de autonomie* al omschreven is geven de pedagogisch medewerkers meermalen keren per dag de mogelijkheid aan de kinderen om zelf te oefenen met allerlei vaardigheden zoals bijvoorbeeld het aantrekken van hun jas, het wassen van hun handen en het zelf eten en drinken. Op deze manier ontwikkelen kinderen vertrouwen in hun eigen kunnen, waardoor zij steeds meer vaardigheden zelfstandig eigen kunnen maken.
- De pedagogisch medewerker bevordert samenspel door de kinderen elkaar te laten helpen en dingen aan elkaar uit te leggen, zodat ze van elkaar leren. Zo laat zij de oudere kinderen de jongere kinderen helpen.
- **Ongeplande leermomenten:**
De pedagogisch medewerkers maken gebruik van de mogelijkheden die zich voordoen tijdens de dagelijkse verzorgings- begeleidingsmomenten om kinderen te stimuleren. Oftewel het aangrijpen van ongeplande leermomenten, soms gebeurt het dat de pedagogisch medewerker geen activiteit of leermoment gepland heeft, maar dat door een vraag of opmerking van een kind een leermoment ontstaat. De pedagogisch medewerker grijpt deze kans en draait de situatie om naar een leermoment.

De kinderen zitten aan tafel en hebben net hun middagboterham gegeten. De pedagogisch medewerker pakt een boekje over de dierentuin en leest deze voor. Als de pedagogisch medewerker het plaatje laat zien zegt Dakota "Leeuw". De pedagogisch medewerker reageert hierop met "dat klopt Dakota, dat is een leeuw. Weet je ook welk geluid een leeuw maakt?", "whuaah", "heel knap van jou!" De pedagogisch medewerker slaat de bladzijde om en vraagt: "Haily, weet jij welk dier dit is? En weet je ook welk geluid het maakt?" En zo lezen ze het boekje verder, elke keer is een ander kind aan de beurt om te raden wat voor dier het is.

2.3 Sociale ontwikkeling

Binnen de groep is de omgang met elkaar heel belangrijk. De kinderen worden gestimuleerd om elkaar te waarderen, te respecteren en rekening te houden met elkaar. De kinderen wordt geleerd dat ze niet alleen aan zichzelf maar ook aan anderen moeten denken. Dit betekent dat het kind even moet wachten totdat de ander uitgesproken is of totdat de ander klaar is met een bepaald speeltje. De kinderen worden serieus genomen en geaccepteerd zoals ze zijn. Kinderen worden vrijgelaten of ze mee willen doen aan een bepaalde activiteit. En geeft een kind bijvoorbeeld aan alleen te willen spelen dan wordt daar ruimte voor gecreëerd. Samen spelen vinden we belangrijk, maar er moet ook ruimte zijn om iets alleen te doen.

Kinderen ontwikkelen ook vriendschappen met elkaar. Ze herkennen hun groepsgenootjes en bij binnenkomst zijn de kinderen blij elkaar te zien. Er wordt door de grotere kinderen bewust gekozen naast wie men aan tafel zit of met wie men iets wil doen. Door de pedagogisch medewerker wordt natuurlijk in de gaten gehouden dat er geen kinderen buiten de groep komen te staan. Door dit samen leven, samen spelen, dingen delen, elkaar helpen en van elkaar leren, leert het kind zijn sociale kwaliteiten kennen en te ontwikkelen.

2.3.1 Samenspel

- De **baby's** zijn vooral individueel bezig. Ze beleven plezier aan elkaar door o.a. naar elkaar te kijken, te luisteren en elkaar aan te raken. De pedagogisch medewerker brengen baby's dan ook bewust met elkaar in contact, door hen bijvoorbeeld naast elkaar neer te leggen en hun handelen en ervaringen hierbij te benoemen. Het verschonen en voeden zijn de momenten dat de kleine baby's extra aandacht krijgen, door met ze te knuffelen en te praten. Wanneer er activiteiten met de oudere kinderen worden gedaan zoals de kring of het zingen van

liedjes, dan worden de baby's hierbij betrokken door hen bijvoorbeeld op schoot te nemen in de kring.

Alissa is aan het spelen in de box. Jacob is net wakker en wordt omgekleed. "Heb je lekker geslapen Jacob? Nog even je T-shirt aan en dan mag je bij Alissa in de box, dan kunnen jullie gezellig samen spelen." De pedagogisch medewerker legt Jacob in de box bij Alissa neer en gaat op een stoel ernaast zitten. "Kijk Alissa, Jacob komt gezellig bij jou in de box." De baby's kijken elkaar aan en maken heen en weer geluiden. "Wat een mooie verhalen vertellen jullie aan elkaar!"

- Bij de **dreumesen** wordt het groepsgebeuren belangrijker. De kinderen zijn meer gericht op het met elkaar samenzijn in de groep. Dreumesen zijn echter nog niet in staat om zich te verplaatsen in anderen en de gevoelens en behoeftes van anderen. De dreumesen experimenteren dan ook hoe ver zij kunnen gaan (grenzen opzoeken) en leren door de reacties die zij hierop krijgen vanuit de omgeving. Deze reacties op het gedrag van de dreumesen, leren hem zo belangrijke sociale vaardigheden, waardoor zij leren om niet alleen aan zichzelf te denken, maar ook rekening te houden met de andere (kleinere) kinderen. Omdat dreumesen nog niet in staat zijn om zich te verplaatsen in anderen, vinden zij het ook nog erg lastig om samen te spelen met anderen en speelgoed te delen. Je ziet dan ook vaak dat kinderen allereerst naast elkaar spelen, in plaats van met elkaar. Toch is dit naast elkaar spelen al een eerste stap richting het samenspel. De dreumesen observeren het spel van de kinderen om hen heen en imiteren dit, waardoor zij kennis maken en oefenen met verschillende soorten spel. De pedagogisch medewerker stimuleert de dreumes in het samenspel door hen te wijzen op elkaars spel, door het meespelen met de dreumes en door groepsactiviteiten te organiseren.

Yunus en Babs zijn buiten aan het spelen. Beiden hebben een eigen voetbal waar ze tegenaan proberen te schoppen, ze zijn echter alleen met hun eigen spel bezig. De pedagogisch medewerker loopt naar hen toe en zegt: "Yunus, Babs, wat kunnen jullie goed voetballen! Misschien kunnen jullie aan elkaar laten zien hoe hard je tegen de bal kan schoppen?" Dat vinden ze een goed idee en om de beurt laten ze aan elkaar zien hoe goed ze zijn.

- **Peuters** weten al beter dat bepaalde dingen niet mogen en zijn zich al veel meer bewust van de gevolgen die bepaald gedrag kunnen hebben, waarover zij bewust van tevoren nadenken. Toch zijn zij, met name aan het begin van de peuterleeftijd, nog niet volledig in staat om zich te verplaatsen in de gevoelens en behoeftes van anderen. Rond de 2 jaar vindt de ontwikkeling van de eigen ik plaats en beseffen kinderen dat zij een eigen persoon zijn met eigen gevoelens en behoeftes. Zij willen dan ook het liefst alles zelf doen en dat alles op hun manier gaat. Vanaf zo'n drie jaar beginnen peuters zich meer in te leven in de gevoelens en behoeftes van andere mensen. Toch blijft het rekening houden met anderen nog wel lastig, waardoor begeleiding vanuit de pedagogisch medewerkers van belang is. Naarmate peuters ouder worden, zullen zij steeds meer in staat zijn om met anderen samen te spelen en speelgoed te delen. Naarmate de kinderen richting de 3 jaar gaan, zullen zij elkaar steeds meer gaan opzoeken in hun spel. De pedagogisch medewerker stimuleert de peuter in samenspel door met de kinderen mee te spelen (voorbeeldrol), kinderen te stimuleren met elkaar te spelen ("Kun jij Peter helpen de toren *nóg hoger te maken?*"), het aanbieden van groepsactiviteiten en het spelen van gezelschapsspellen zoals Nijntje's Stoelendans.

Het is een zomerse dag en de kinderen hebben het warm van al het buitenspelen. De pedagogisch medewerker roept de kinderen bijeen voor een spel. "Ik heb een

belangrijke opdracht voor jullie! Zien jullie daar verderop het badje staan? Deze is nog leeg. Kunnen jullie mij helpen? Als jullie allemaal in een rijtje gaan staan van de kraan naar het bad, dan geven we de emmer één voor één door en kunnen we het bad vullen met water!”. De kinderen springen enthousiast op en neer en vertellen de pedagogisch medewerker dat zij dat écht wel kunnen. “Dat is super fijn, maak maar een mooie rij en dan zal ik de emmer vullen.”, “Hier is de eerste emmer Hens, kun jij deze doorgeven aan Soufyan?”.

De kinderen hebben net hun middageten op en nu is het tijd om de handen te wassen. Colette en Lana zijn tegelijkertijd bij de wastafel en willen alle twee als eerste hun handen wassen. De twee meiden proberen elkaar weg te duwen bij de wastafel, waarop de pedagogisch medewerker ingrijpt. De pedagogisch medewerker vraagt: “Colette en Lana, jullie zijn elkaar aan het duwen en doen elkaar zo zeer, wat is er aan de hand?”. Colette verteld dat zij als eerste bij de wasbak was, waarop Lana verteld dat zij als eerste bij de wasbak was. “Oké. Dus als ik het goed begrijp waren jullie allebei als eerste bij de wasbak en willen nu allebei als eerste jullie handen wassen?”. De meiden knikken. “Er is maar één wasbak en er kan dus maar één iemand als eerste de handen wassen. Hoe kunnen we dit oplossen?”. Lana reageert: “Als ik nu eerst mag, mag jij vanmiddag eerst!”. Colette denkt hier even over na en geeft dan aan dat ze dit een prima idee vindt. “Wat een goede oplossing van jullie! Nu wacht Colette op haar beurt en vanmiddag wacht Lana op haar beurt.”

2.3.2 Conflicten in het samenspel

Bij onenigheid tussen de kinderen wordt gestimuleerd dat de kinderen dit eerst zelf proberen op te lossen voordat de pedagogisch medewerker ingrijpt. Natuurlijk houdt zij in de gaten of haar hulp hierbij geboden is. Wanneer hulp van de pedagogisch medewerker van belang is, grijpt zij vanuit een ondersteunende en begeleidende rol in. Dit doet zij door aan de kinderen te vragen wat er gebeurd is en de kinderen zo de kans te geven tot hoor en wederhoor, waarin zij gestimuleerd worden **hun eigen behoeften te benoemen en te horen welke behoeften de anderen kinderen hebben**: “Klopt het dat jij ook met de auto wilt spelen?”. Op deze manier leren kinderen dat **naast dat zij zelf behoeftes** hebben, andere kinderen deze ook hebben waarnaar geluisterd dient te worden. Hierna wordt er gezamenlijk met de kinderen naar een oplossing gezocht: “Hoe gaan we dit oplossen?”, “Hoe gaan we ervoor zorgen dat ook jij met de bal kunt spelen?”.

Gedrag dat gevaar/pijn oplevert voor het kind zelf of voor anderen wordt door de pedagogisch medewerker niet geaccepteerd. Net als herhaaldelijk niet luisteren, dingen kapot maken, en ander storend gedrag. De pedagogisch medewerker zal het kind duidelijk maken dat dit niet mag en waarom dit niet mag, waarbij ook uitleg gegeven wordt wat wel mag. Hierbij is het belangrijk dat het kind positief wordt benaderd, concreet het gedrag wordt benoemd dat niet gewenst is, wat dit voor gevoel en gevolg teweegbrengt, en wat er wel van het kind verwacht wordt. Zoals: “Anne, ik zie dat jij de bal hebt afgepakt van Menno. Nu is Menno verdrietig, omdat hij niet meer met de bal kan spelen. Wij spelen om de beurt met de bal.” Wordt onwenselijk gedrag herhaaldelijk vertoond door hetzelfde kind, dan kan het kind door de pedagogisch **medewerker even uit de situatie gehaald wordt. Het kan zo zijn dat de pedagogisch medewerker het kind een andere activiteit laat doen of dat het kind (na meerdere waarschuwingen) even apart wordt gezet op een stoeltje.** Dit is niet langer dan maximaal 3 minuten en altijd in het zicht van de pedagogisch medewerker. De pedagogisch medewerker benoemd altijd waarom zij het kind even buiten de activiteit plaatsen en geven kinderen de kans om na drie minuten weer mee te spelen en het gewenste gedrag te laten zien.

Nora en Mendel spelen met de blokken, ze zijn alle twee een eigen toren aan het bouwen. Mendel pakt het laatste rode blok, Nora ziet dit en pakt het blok van haar af. Mendel begint te huilen. De pedagogisch medewerker ziet het geheel gebeuren en grijpt in. "Wat een tranen. Nora, Mendel, wat is er gebeurd?". Mendel vertelt dat Nora haar blok heeft afgepakt en Nora vertelt dat zij ook een rood blok wil. De pedagogisch medewerker vat samen wat de kinderen hebben verteld. "Dus Mendel had het rode blok en Nora jij wilde ook graag een rood blok dus pakte jij het blok van Mendel?". De meisjes knikken bevestigend. De pedagogisch medewerker vraagt aan Mendel wat zij ervan vindt, waarop Mendel vertelt dat ze het niet leuk vindt dat het rode blok werd afgepakt. Daarna vraagt de pedagogisch medewerker aan Nora wat zij van de situatie vindt, waarop zij vertelt dat ze verdrietig is omdat ze ook een mooi blok wil zoals Mendel. In reactie hierop vraagt de pedagogisch medewerker: "Wat kunnen we zeggen als we iets niet leuk vinden?". Nora zegt: "Stop, houd op. Ik vind het niet leuk.", "Heel goed Nora! En wat kunnen we doen als wij iets willen?", Mendel zegt: "Vragen: mag ik ook?". Nora reageert hierop door te vragen: "Mag ik het rode blok van jou? Dan mag je van mij de blauwe." Mendel gaat hiermee akkoord en de meisjes wisselen de blokken aan elkaar uit. "Wat een goede oplossing Mendel en Nora, nu hebben jullie alle twee een mooi blok en kunnen jullie weer fijn verder met bouwen".

2.3.3 Interactie kinderen onderling stimuleren

Bij "De Rammelaar" stimuleren de pedagogisch medewerkers de kinderen in hun sociale ontwikkeling door het met elkaar in contact te brengen en door het stimuleren van de onderlinge interacties. Dit doen de pedagogisch medewerkers door:

- **Oudere kinderen jongere kinderen laten helpen:**
  - De pedagogisch medewerkers stimuleren het dat de grotere kinderen de kleinere helpen met bijvoorbeeld het aantrekken van de jas of het dichtmaken van het klittenband van de schoenen. Op deze manier oefenen de oudere kinderen met allerlei vaardigheden en krijgen de jongere kinderen het voorbeeld dat zij kunnen imiteren. Omdat "De Rammelaar" beschikt over een verticale groep, waarin jongere en oudere kinderen op één groep spelen stimuleren de pedagogisch medewerker de peuters om mee te helpen met de verzorging van de kleine baby's door ze bijvoorbeeld het speentje te laten geven of te troosten door het wipstoeltje te wiegen. Op deze manier oefenen de oudere kinderen met de sociale vaardigheden en laten daarmee het goede voorbeeld zien aan de jongere kinderen, die dit weer kunnen imiteren.
  - De pedagogisch medewerker stimuleert de kinderen elkaar te troosten. Ook helpen kinderen elkaar om over elkaars angsten heen te komen, doordat bijvoorbeeld een ouder kindje iets al wel durft, waardoor de jongere kinderen door dit voorbeeldgedrag over de drempel worden geholpen. Uiteraard is het zo dat de pedagogisch medewerkers ingrijpen als zij merken dat dit nodig is, omdat het angstige kindje het toch niet durft. Zij pakt het kindje bijvoorbeeld even bij de hand, zodat het zich veilig voelt, of bepaald speelgoed kan even een tijdje van de groep als het kindje daar echt bang voor is. Soms zal de pedagogisch medewerker ervoor kiezen een kind stap voor stap te laten wennen door extra aandacht en uitleg.
- **Kinderen zelf contact laten maken met anderen:** Zelfstandigheid speelt ook een rol in het contact met anderen. Als een kind bijvoorbeeld iets van een ander kind wil, stimuleren we

het om dat zelf te vragen, in plaats van naar de pedagogisch medewerker toe te komen: *“Wil jij ook graag met de bal spelen? Hoe zouden we dat kunnen vragen aan, Sarah?”*, *“Wil je dat Alex jou helpt? Hoe kunnen we dat vragen aan Alex?”*

- **Stimuleren tot samenspel:** Het geven van ruimte aan de kinderen om met elkaar te spelen, maar als ze naast elkaar willen spelen dit ook te accepteren. Daarbij worden kinderen wel altijd op elkaars spel gewezen en gestimuleerd om met elkaar mee te spelen: *“Hey kijk nou eens, Paul heeft een duploblokje op zijn hoofd en bouwt er nu nog een duploblokje op!”* De kinderen kijken naar Paul en moeten lachen. Dunya komt naast Paul staan en bouwt ook een toren op haar hoofd. *“Zullen we Dunya en Paul helpen om de toren nóg hoger te maken?”*, zegt de pedagogisch medewerker, waarop Alex een blokje extra op de toren van Paul bouwt.
- **Complimenteren positieve interacties:** Het geven van complimenten met uitleg aan kinderen die op een positieve manier met elkaar interacteren zoals wanneer kinderen samen spelen of wanneer ze elkaar helpen: *“Wat fijn Amar, dat jij Olivier helpt met het aantrekken van zijn schoenen. Nu kan Amar zien hoe hij dit de volgende keer zelf kan doen!”*. Op deze manier leren kinderen dat het gedrag wat zij laten zien gewenst is en ook waarom, waardoor zij gestimuleerd worden om dit vaker te laten zien.
- **Meespelen met de kinderen:** De pedagogisch medewerkers spelen regelmatig met de kinderen mee, waarin de regie van het spel bij de kinderen blijft. Op deze manier laten zij aan de kinderen zien dat samenspelen leuk is en kunnen zij meerdere kinderen bij het spel betrekken: *“Oh ik zie daar een dokter! Ik ben ziek dokter...”*, zegt de pedagogisch medewerker. Freek komt met een lach op zijn gezicht naar de pedagogisch medewerker toe en vraagt of zij op de bank wil gaan liggen. De pedagogisch medewerker gaat op de bank liggen en Freek luistert naar het hart van de pedagogisch medewerker met een duploblokje als stethoscoop. Er komen verschillende kinderen bij de bank kijken. Freek vraagt of Amber een schaar wil pakken, waarop Amber een kaplablokje aangeeft. *“Oh kijk nou, de dokter heeft een assistent, wat fijn zeg zo gaat het allemaal veel sneller!”*, zegt de pedagogisch medewerker.
- **Ingrijpen en begeleiden bij conflicten:** De pedagogisch medewerker helpt de kinderen in communicatie naar elkaar de emoties en behoeftes te benoemen en ondersteund positief bij een conflict op de manier beschreven in paragraaf 2.3.2.
- **Groepsactiviteiten organiseren:** Door het organiseren van groepsactiviteiten worden de kinderen met elkaar in contact gebracht en kunnen zo gezamenlijk verschillende vaardigheden eigen maken.
  - De pedagogisch medewerker werkt regelmatig in kleine groepjes, waardoor de kans op interacties wordt vergroot en waardoor de oudere kinderen bijvoorbeeld de ruimte krijgen om hun treinbaan af te maken, zonder dat de jongere kinderen deze steeds kapot maken. Ondertussen zijn de dreumesen op dat moment spelletjes aan het doen aan de tafel.
- **Aandacht verdelen over alle kinderen:** De pedagogisch medewerkers verdelen hun aandacht over alle kinderen, waarin zij letten op de behoeftes en het karakter van de kinderen. Zo wordt verlegen kinderen net dat beetje extra begeleiding gegeven om hen bij de groep te betrekken.

Tijdens het knutselen ziet Jurre dat Tessa naast hem niet bij de potloden kan. Jurre pakt een potlood en geeft het aan haar. “Wat lief van jou Jurre, dat je een potlood pakt voor Tessa. Nu kan zij ook kleuren.”

Zef is in zijn eentje een boekje aan het bekijken, Sake gaat bij Zef zitten om mee te kijken. De pedagogisch medewerker ziet dit en reageert hier op. “Wat gezellig hè

*Zef, dat Sake bij jou komt zitten? Nu kunnen jullie samen een boekje lezen!
Misschien wil Sake zo ook wel een boekje uitkiezen."*

- De pedagogisch medewerker toont voorbeeldgedrag in de omgang met anderen, door bijvoorbeeld met collega's een ruzie niet uit te spreken waar de kinderen bij zijn, maar dit te doen buiten het zicht en gehoor van de kinderen.

2.4 Waarden en normen

Het overbrengen van normen en waarden speelt voortdurend een rol in de opvang van kinderen. Onder waarden worden opvattingen verstaan die voor een grote groep mensen belangrijk zijn en richting geven aan de omgang met elkaar. Respect hebben voor elkaar is bij "De Rammelaar" een van de belangrijkste waarden. Iedereen respecteren zoals hij is en in zijn waarde laten, de ruimte en kans geven om te zijn wie hij is. Daarnaast vinden wij bij "De Rammelaar" de volgende waarden belangrijk:

- Waarderen en respecteren van jezelf en van anderen
- Sociaal zijn
- Eerlijk zijn
- Zorgvuldig omgaan met spullen
- Respect voor privacy

Deze waarden worden weer ondersteunt door bepaalde normen (regels). Zo gelden bij "De Rammelaar" de volgende regels:

- Wij praten met woorden
- Wij ruimen het speelgoed netjes op nadat wij ermee gespeeld hebben
- Wij mogen ook alleen spelen
- Wij praten op een rustige toon
- Wij spelen met het speelgoed
- Wij helpen elkaar
- Wij begroeten elkaar
- Wij wachten op onze beurt
- Wij luisteren naar elkaar
- Wij vragen elkaar om hulp
- Wij zijn lief voor elkaar

Wij zien "De Rammelaar" als een kleine samenleving, waarin allerlei verschillende mensjes met elkaar de dag doorbrengen en met elkaar in contact komen. Binnen dit contact experimenteren deze kleine mensjes en komen in aanraking met de sociale vaardigheden (normen, regels). Bij het overdragen van waarden en normen is er ook aandacht voor cultuur in bredere zin. Het kan bijvoorbeeld gaan om oog en waardering te krijgen voor culturele uitingen zoals muziek of kunst: wat vind je mooi en wat niet. Binnen dit onderdeel komen muziek en dans vanzelfsprekend aan bod. De pedagogisch medewerkers brengen de kinderen in aanraking met de normen en waarden, waarin zij hen op een positieve wijze begeleiden, door:

- **Sociale vaardigheden laten verwerven in dagritme:**
De meeste van deze normen en waarden worden spelenderwijs binnen het dagritme aan de kinderen meegegeven. Zo gaat er een fruitbak rond en mag iedereen er een stuk uit pakken, mogen de kinderen bekers naar elkaar doorschuiven en worden er spelletjes gespeeld waaraan iedereen mee mag doen.
- **Het goede voorbeeld zijn:**
Kinderen leren door middel van het imiteren van wat zij om zich heen horen en zien. Om deze reden hebben de pedagogisch medewerkers dan ook een belangrijke voorbeeldrol. Zo houden de pedagogisch medewerkers zich te allen tijde aan de bovenstaande regels en benaderen kinderen ook vanuit deze regels: actief luisteren naar de kinderen, kinderen de ruimte geven om alleen te

spelen, op een rustige toon op ooghoogte met de kinderen praten, om hulp vragen van de kinderen. Hierin zijn ook de verschillende interactievaardigheden weer terug te zien.

➤ **Grenzen stellen en corrigeren:**

Zoals in hoofdstuk 2.1.1 al is benoemd, is het van belang dat de pedagogisch medewerkers grenzen stellen door middel van regels en corrigeren wanneer deze overtreden worden. Op deze manier leren kinderen wat wel en wat niet mag en maken zich op deze manier de sociale vaardigheden eigen. De pedagogisch medewerkers benaderen kinderen hierin op een positieve wijze (beschreven in hoofdstuk 2.1.1). Daarnaast worden de kinderen gedurende de dag herinnerd aan de positief gestelde regels. *“Het is weer tijd om naar binnen te gaan. Buiten hebben jullie net heerlijk mogen rennen, binnen gaan we weer rustig lopen zodat we niet over het speelgoed vallen of tegen andere kinderen opbotsen.”*

➤ **Belonen gewenst gedrag:**

Bij “De Rammelaar” proberen wij zoveel mogelijk aandacht te besteden aan positief/gewenst gedrag (zoals samen spelen, op de beurt wachten, elkaar helpen) en zo min mogelijk aan onschuldig ongewenst gedrag waarmee kinderen de aandacht proberen te trekken (zeuren, met een raar stemmetje praten, napraten, niet eten). Dit doen de pedagogisch medewerkers door middel van het geven van complimentjes voor gewenst/positief gedrag: *“Karel, ik zie dat jij netjes wacht totdat Amal klaar is met het wassen van zijn handen. Wat goed zeg, zo kunnen jullie om de beurt de handen wassen”*. Op deze manier worden kinderen gemotiveerd om het gewenste gedrag te herhalen en raken andere kinderen geïnspireerd door het gewenste gedrag van het kind. Hierin hoeft het echter niet altijd om sociaal gewenst gedrag gaan, maar kan het ook om positieve gedragingen gaan als het goed eten. Wanneer het de pedagogisch medewerker opvalt dat één van de kinderen niet eet en een ander kind wel, dan wordt juist het kind dat wel eet gecompimenteerd: *“Abel wat ben jij lekker aan het eten zeg, daar word jij heel groot en sterk van!”*, in de hoop dat dit het andere kind ook aanspoort om te gaan eten.

➤ **Rituelen op de groep:**

Als er iemand jarig is, mag het desbetreffende kind tijdens de kringviering zijn traktatie uitdelen. Voor inspiratie kunnen ouders altijd bij onze pedagogisch medewerkers terecht. Natuurlijk ontbreekt ook de leuke feestmuts niet zodat iedereen kan zien wie de jarige is!

Aan feesten zoals Sinterklaas en Kerstmis wordt ook aandacht besteed. Verder besteden we aandacht aan Pasen, Koningsdag en de seizoenen. Dit doen we onder andere door middel van knutselen en verhaaltjes voor te lezen over het thema.

Speciale gelegenheden m.b.t. de familie kunnen altijd worden aangegeven bij de pedagogisch medewerkers. Wij zorgen dan dat het kindje wat moois kan knutselen, verven of maken voor degene die jarig is of anderszins.

2.5 Waarnemen van de ontwikkeling

2.5.1 Observeren en oudergesprekken

Binnen kinderdagverblijf "De Rammelaar" worden kinderen door de pedagogisch medewerker in hun ontwikkeling gevolgd aan de hand van het volgsysteem van Uk en Puk. Dit systeem omvat een observatieboekje per kind met daarin observatielijsten voor taal rekenen, motoriek en sociaal-emotionele ontwikkeling opgenomen. De observatiepunten zijn verdeeld over vijf ontwikkelingsperiodes.

BLAUW	baby	0 - 1½ jaar
ORANJE	dreumes	1½ - 2½ jaar
GEEL	begin peuterperiode	2½ - 3 jaar
ROZE	midden peuterperiode	3 - 3½ jaar
GROEN	eind peuterperiode	3½ - 4 jaar

Eén keer per jaar worden de kinderen geobserveerd rond de verjaardag van het kind, aansluitend vinden er oudergesprekken plaats met de ouders. De gesprekken duren een half uur tot een uur en vinden vaak plaats aan het einde van de middag, rond de ophaaltijd van het kind. Binnen deze gesprekken wordt de ontwikkeling van het kind besproken aan de hand van de ingevulde observatieformulieren. De vriendjes en vriendinnetjes, het favoriete speelgoed, de motorische mogelijkheden en nog veel meer komen hierdoor aan bod! We bespreken daarnaast ook het welbevinden en of het slaapritme en het voedingsschema nog passend is bij het kind. Rond de vier jaar vindt het laatste oudergesprek plaats voordat het kind naar school gaat. In dit gesprek worden de observatieformulieren besproken en het overdrachtsformulier, waarbij de ouders gevraagd wordt schriftelijk toestemming te geven voor de overdracht naar school/BSO wordt dan ingevuld.

Bij een bijzondere ontwikkeling worden de observatieformulieren daarnaast besproken met de directe collega's tijdens een werkbespreking (elke 3 maanden), zodat ook de vaste collega's van de ontwikkeling van het kind afweten en hierop in kunnen spelen in de praktijk. Daarnaast kijken de pedagogisch medewerkers elkaars observaties altijd na, waarbij zij eventueel aanvullingen maken.

2.5.2 Overdracht naar school

Bij "De Rammelaar" vinden wij het van belang dat er een doorlopende leerlijn plaatsvindt van de kinderen van het kinderdagverblijf naar de school en BSO. Op deze manier kan er zoveel mogelijk aangesloten blijven worden op de ontwikkelingspaden die de kinderen allemaal op een eigen wijze afleggen. Om deze reden zorgt "De Rammelaar" dan ook voor een overdracht naar school/BSO middels het overdrachtsformulier van Uk en Puk. De mentor van het kind vult deze bij 3 jaar en 11 maanden in, waarin gegevens staan als feitelijke achtergrondgegevens over het kinderdagverblijf en de pedagogisch medewerker die het overdrachtsformulier heeft ingevuld, gegevens over het kind en het gevolgde aanbod, gegevens over de ontwikkeling van het kind (sociaal-emotioneel, motoriek, taal en rekenen), opmerkingen van de pedagogisch medewerker en eventuele bijzondere ontwikkelingen. Dit overdrachtsformulier wordt besproken met de ouders in het eindgesprek voor de kinderen naar school gaan, waarbij ook schriftelijk toestemming gevraagd wordt voor het overdragen van dit formulier naar school. Het overdrachtsformulier wordt vervolgens middels een koude overdracht naar de school overgedragen, wat betekent dat de mentor van het kind het overdrachtsformulier met een begeleidende tekst naar de school/BSO e-mailt. Wanneer de school vragen heeft over een kind, dan staan wij er altijd voor open om hierover te praten met de leerkrachten middels telefonisch contact, mits de ouders toestemming hebben gegeven voor de overdracht naar school.

2.5.3 Omgang met bijzonderheden in de ontwikkeling

Elk kind ontwikkelt zich op hun eigen manier. Gelukkig is de ontwikkeling in de meeste gevallen in orde en ontstaan er geen problemen of achterstanden. Doordat de pedagogisch medewerker de kinderen dagelijks observeert kan er vroegtijdig actie worden ondernomen als de ontwikkeling bijzonderheden vertoont.

Als er sprake is van (aanhoudende) bijzonderheden in de ontwikkeling ondernemen de pedagogisch medewerkers de volgende stappen:

1. Signaleren van opvallend gedrag. De pedagogisch medewerkers houden de kinderen gedurende de dag nauwgezet in de gaten en reageren sensitief op de signalen die de kinderen afgeven. Bij (plotselinge) gedragsverandering wordt er altijd eerst naar een oorzaak gezocht (bijv. verandering van slaap- of eetgewoontes, de komst van een broertje of zusje enz.). De groepsleiding speelt hierop in en kan daar evt. in een spel of kringgesprek aandacht aan schenken. Als er signalen zijn waar de pedagogisch medewerkers zich druk om maken, worden deze zorgen in kaart gebracht en besproken met de vaste collega's tijdens een werkbespreking. Als de zorgen aanhouden worden de ouders hiervan op de hoogte gebracht en worden zij gevraagd om mee te denken en eventueel verklaringen te geven voor de opvallende signalen. Als er geen logische verklaring is voor de signalen zullen de pedagogisch medewerkers het kind nauwgezet blijven volgen.
2. Observaties doornemen en nogmaals observeren. Als er geen logische verklaring is voor de opvallende signalen, nemen de pedagogisch medewerkers de eerdere observaties door aan de hand van Uk en Puk. Als hier niet voldoende informatie uit te halen is kan de pedagogisch medewerker besluiten meerdere observaties per jaar bij een kind te verrichten. Dit kan gebeuren op een niet gestructureerde manier, waarin de signalen en het gedrag wordt opgeschreven. De ongestructureerde observatie zal later besproken worden met de ouders in een oudergesprek, waarin de signalen en het gedrag worden besproken.
3. Inwinnen van anoniem advies. Naast het inwinnen van advies bij de leidinggevende is het ook mogelijk om anoniem advies te vragen van een externe organisatie zoals Alert4You. De externe organisaties kunnen eventueel tips geven en adviseren over hoe dit opvallende gedrag bespreekbaar kan worden gemaakt.
4. Plan van aanpak en oudergesprek. Tijdens het gesprek met de ouders worden de zorgen over de ontwikkeling van het kind benoemt en wordt er samen gewerkt aan een plan van aanpak. De nadruk ligt op samen, omdat ouders zich dan betrokken voelen bij het plan van aanpak. De pedagogisch medewerkers zullen meer aandacht besteden aan het ontwikkelingsgebied waarin problemen zijn ontstaan, ook kunnen de ouders thuis het kind extra ondersteunen.
5. Eventueel inschakelen van externe hulp. Als het plan van aanpak niet het gewenste effect teweegbrengt kan er, na overleg met de leidinggevende en met de ouders, gekozen worden om externe hulp in te schakelen zoals een logopedist. Ouders moeten hier van tevoren toestemming voor geven. Als er echter sprake is van het vermoeden van kindermishandeling, moeten wij ons vasthouden aan de stappen van de meldcode. Deze stappen staan beschreven in ons beleid veiligheid en gezondheid. Ten slotte kunnen ouders ook kunnen doorverwezen naar een professional. De hulpvraag zal dan door het gezin worden behandeld.

Voordat de pedagogisch medewerkers het bovenstaande stappenplan doorlopen, moeten zij zowel de leidinggevende als de pedagogisch coach op de hoogte brengen van de situatie. Dit is van belang omdat zij vervolgens de voortgang kunnen monitoren en eventueel de pedagogisch medewerkers kunnen ondersteunen daar waar nodig.

Toerusting en ondersteuning pedagogisch medewerkers:

Daarnaast is er een pedagogisch coach binnen "De Rammelaar", één keer per jaar organiseert zij een intervisie, waarbij opvoedkundige en pedagogisch vragen met betrekking tot opvallend gedrag, ontwikkelingsproblematiek en andere pedagogische vraagstukken met betrekking tot de begeleiding kunnen worden gesteld. Gedurende deze intervisie wordt er tevens gekeken naar alle kinderen met opvallend gedrag. Gedurende het jaar komt de pedagogisch coach bijna maandelijks langs en hebben de pedagogisch medewerkers de mogelijkheid om vragen te stellen en krijgen zij indien nodig extra begeleiding.

Hoofdstuk 3: Informatie voor ouder en kind

3.1 Stamgroepen

3.1.1 Stamgroep

Kinderdagverblijf “De Rammelaar” heeft één verticale stamgroep. In de verticale stamgroep worden kinderen in de leeftijd van nul tot vier jaar opgevangen. Dagelijks vangen wij maximaal 12 kinderen op, afhankelijk van het wettelijk vastgestelde BKR zullen hier twee of drie pedagogisch medewerkers werken per dag.

Groep	Leeftijd van de kinderen	Maximumaantal kinderen	Aantal beroepskrachten
Verticaal	0-4 jaar	12	3

Bij “De Rammelaar” hebben we gekozen voor een verticale groep omdat dit vele voordelen met zich meebrengt. Doordat de leeftijden door elkaar heen worden opgevangen is het mogelijk om broertjes en zusjes bij elkaar op de groep te plaatsen. Hierdoor wordt een natuurlijk gezinssituatie nagebootst. Verder kunnen de kleine kinderen veel leren van de oudere kinderen. De oudere kinderen leren op hun beurt behulpzaam te zijn door de omgang met de jongere kinderen. Doordat de taal op een hoger niveau wordt aangereikt aan de oudere kinderen, profiteren de jongere kinderen hiervan doordat ze dit wel meekrijgen.

Ondanks dat de kinderen in veel situaties wel met de gehele groep zijn, is er ook meer dan genoeg ruimte voor activiteiten op het eigen ontwikkelingsniveau. De pedagogisch medewerkers zorgen er dan voor dat de groep gesplitst wordt en er leeftijdsgerichte activiteiten worden aangeboden.

De voordelen van een verticale groep:

- Een verticale groep is vergelijkbaar met een gezinssituatie.
- Het kind kan naar eigen behoefte spelen met leeftijdsgenootjes, maar ook met oudere en/of jongere kinderen omgaan.
- Er is continuïteit; de kinderen blijven langer bij elkaar, leren met elkaar om te gaan en hebben steeds dezelfde pedagogisch medewerkers.
- De band van de pedagogisch medewerkers met de ouders wordt intensiever aangezien deze voor langere tijd met elkaar verbonden zijn.
- Doordat niet alle kinderen hetzelfde ritme hebben (bijv. slapen, eten etc.) is er meer tijd om de kinderen individuele aandacht te geven.
- De kleinere kinderen nemen gedragsregels, zoals handen wassen en opruimen over van de grote kinderen.
- Ook zien kleinere kinderen dat de oudere kinderen geen luier meer dragen en gebruik maken van een toiletje. Dit stimuleert veel kinderen in hun zindelijkheidstraining.
- De verticale groep stimuleert ook de taalontwikkeling. De kleintjes horen het praten en zingen van de oudere kinderen en proberen al mee te doen.
- De kinderen kunnen zich aan elkaar optrekken en spelen met kinderen of spelletjes waar ze eigenlijk nog te klein voor zijn. Dit vormt voor veel kinderen een grote uitdaging en dit stimuleert de ontwikkeling.
- De oudere peuter leert rekening houden met de kleinere kinderen binnen de groep.
- Het kind is niet steeds de jongste in een groep. Het is ook een periode de middelste en de oudste.
- Broertjes en zusjes zitten in dezelfde groep.

3.1.2 Verlaten van de stamgroep

Het is mogelijk voor de kinderen om de ruimte van de groep te verlaten voor een activiteit. Bij “De Rammelaar” zijn er twee situaties waarin de kinderen de groep verlaten:

1. Tijdens buitenspelen. Buitenspelen is een heerlijke activiteit voor de kinderen, ze kunnen rennen, ontdekken en hun energie kwijt. "De Rammelaar" beschikt over een eigen tuin die is ingericht voor de kinderen. De pedagogisch medewerkers spelen samen met de kinderen buiten. Voor het buitenspelen houden de pedagogisch medewerkers de werkafspraken zoals beschreven in het beleid veiligheid en gezondheid aan.
2. Uitstapjes. Om de wereld in het echt te ontdekken is het goed om ook uitstapjes te ondernemen met de kinderen. Dit kunnen wandelingen zijn in de buurt en met zijn alle naar de supermarkt voor een boodschap tot een uitstapje naar een kinderboerderij of een park. Bij de uitstapjes maken wij gebruik van een zespersoons wandelwagen. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is dat uitstapjes te allen tijde veilig moeten plaatsvinden. Zo wordt er te allen tijde voldaan aan het BKR en worden de werkafspraken die zijn gemaakt omtrent uitstapjes strikt gevolgd om ongevallen zoveel mogelijk te voorkomen.

3.2 Dagindeling

3.2.1 Dagindeling

Bij "De Rammelaar" zijn we geopend vanaf 07:30 uur tot 18:00 uur. Tot 09:30 uur kunnen de kinderen gebracht worden. Om 09:30 uur verwachten we dan ook dat iedereen aanwezig is, zodat we gezamenlijk de dag kunnen beginnen. Om 09:15 uur wordt het fruit klaargemaakt. Daarna gaan de kinderen aan tafel voor fruit en limonade. Er wordt dan gezongen, zoals bijvoorbeeld het "Goedemorgen lied", soms wordt er ook voorgelezen.

Na het fruit eten, rond 10:00 uur, worden de kinderen verschoond, de grote kinderen gaan dan naar het toilet. Daarna is er eerst tijd voor vrij spelen en dan voor een geplande activiteit.

Om 11:30 uur ruimen de kinderen samen met de pedagogisch medewerkers het speelgoed op. Iedereen gaat dan aan tafel voor de broodmaaltijd. Het "smakelijk eten lied" wordt gezongen voordat we beginnen met eten.

Na het eten rond 12:00 uur worden de kinderen verschoond en de kinderen die naar bed gaan kleden zichzelf uit met hulp van de pedagogisch medewerkers.

De kinderen slapen van 12:30 uur tot 15:00 uur. De wakkere kinderen doen een rustige activiteit. Rond 15:00 uur zijn de meeste kinderen weer uit bed of worden er nog uitgehaald.

Rond 15:00 uur worden alle kinderen uit bed gehaald. De kinderen kleden zichzelf aan met hulp van de pedagogisch medewerkers.

Rond 15:30 uur gaan de kinderen aan tafel voor limonade en een koekje. Aan tafel worden liedjes gezongen of er wordt voorgelezen. Er wordt 's middags tussen 16:00 en 18:00 uur een geplande activiteit aangeboden of vrij gespeeld.

Rond 16:00 uur worden alle kinderen indien dat nodig is nog verschoond voordat zij naar huis gaan.

Vanaf 15:30 uur kunnen de kinderen worden gehaald en om 18:00 uur sluit "De Rammelaar".

De baby's hebben hun eigen ritme, we proberen wel zoveel mogelijk een schema aan te houden, dit gaat naar aanleiding van overleg met de ouders.

3.2.2 Slaapbeleid

De slaaptijden van de baby's worden in overleg met de ouders vastgesteld, **hierbij wordt het eigen ritme van de baby gevolgd**. In de slaapkamer staan stapelbedjes voor kinderen van 0 tot 4 jaar. Ieder kind heeft zijn eigen bedje.

De (oudere) kinderen slapen van 12:30 tot 15:00 uur. Om 15:00 uur komen de kinderen uit bed. De bedjes worden minimaal 1 keer per week verschoond en bij wisseling van kind of zo nodig vaker. De kinderen hebben de hele week hun eigen bedje. Mocht uw kind een ander slaapritme hebben, dan kunnen we altijd in overleg gaan over hoe we dat gaan doen.

Wij hebben een raam in de deur van de slaapkamer waardoor de pedagogisch medewerker regelmatig naar binnen kunnen kijken. De slaapkamer van de kinderen is in de buurt van de groep, dus de kinderen hoeven niet ver te lopen en we zijn altijd dichtbij. Ook staat er een babyfoon achter in de slaapkamer, zodat de pedagogisch medewerkers goed kunnen horen wat er in de slaapkamer gebeurt. Bij moeilijke slapers kan er een pedagogisch medewerker mee gaan in de slaapkamer, zodat het kind makkelijker in slaap valt. Als de kinderen slapen, gaan de pedagogisch medewerkers regelmatig even kijken in de slaapkamer.

De baby's die op hun buik slapen liggen op een Aerosleep matras, zodat ademen op hun buik makkelijker gaat. Dit i.v.m. het voorkomen van wiegendood. Wij hebben liever niet dat een baby op de buik slaapt, als de ouders dit wel willen zal er een formulier ingevuld moeten worden dat de ouders toestemming geven dat hun baby op de buik mag slapen op een speciaal daarvoor bestemd matrasje.

3.2.3 Eetbeleid

Wij verstrekken brood, beleg, melk, fruit(hapje), sap, crackers, soepstengels en luiers op "De Rammelaar". We gebruiken de Cool Bear limonade waar weinig toevoegingen in zitten. Als broodbeleg hebben wij smeerworst, smeerkaas, kipfilet en plakjes kaas. Als zoetheid hebben we appelstroop en jam. Voor de allerkleinsten gebruiken wij Nutrilon 1 en 2. Tevens heeft u de mogelijkheid om moedermelk mee te geven. Heeft uw kind andere voeding nodig dan wij hebben, kunt u dat meegeven. Zijn er verder nog bijzonderheden dan kunt u dat uiteraard altijd met ons bespreken.

3.2.4 Bitcare

Sinds Januari 2016 werkt "De Rammelaar" met het softwareprogramma Bitcare. Ouders kunnen een inlogcode krijgen voor hun mobiele telefoon. Hiermee wordt u op de hoogte gehouden van uw kind gedurende de dag op "De Rammelaar". Hoe laat uw kind de fles heeft gehad en hoeveel het heeft gedronken, Of uw kind zich niet zo lekker voelt, hoe laat uw kind naar bed is gegaan. Ook kunt u via deze weg foto's krijgen die we af en toe maken met de tablet. Als uw kind wordt gebracht melden wij het meteen aan op de tablet, ook als uw kind weer opgehaald wordt. De voortgang kunt u dan ook bekijken. Ook kunt u dan via uw mobiel een afwezigheid melden, of ziekte. Ook kunt u informatie melden die voor ons belangrijk is, bijvoorbeeld als uw kind prikjes heeft gehad en misschien niet zo lekker kan worden. Wilt u hierover meer informatie, vraag het ons.

3.3 Diensten, extra dagen, en ruildagen

3.3.1 Extra dagen en ruildagen

Bij De Rammelaar is het mogelijk om extra dagen af te nemen. Extra dagen dienen zo vroeg mogelijk maar in ieder geval zeven dagen van tevoren te worden aangevraagd via Bitcare, per mail of mondeling bij de houder of administratief vrijwilliger. Ze zal kijken of het kind extra kan komen op deze dag en zal een bevestiging geven aan de ouder(s). Het kind kan extra komen indien:

- Er plek is op de groep. Hierbij worden de volgende richtlijnen aangehouden:
  - a. De maximaal aantal toegestane kinderen van de stamgroep niet wordt overgeschreden
  - b. De BKR niet wordt overschreden
  - c. Er geen extra beroepskracht ingezet hoeft te worden

De extra dag zal in de daaropvolgende maand in rekening worden gebracht.

Daarnaast is het mogelijk om dagen te ruilen. Dagen dat het kind niet aanwezig was door ziekte of vakanties kunnen niet geruild worden. Indien er geruild wordt kan de ruiling binnen dezelfde week plaatsvinden.

Het aanvragen van een ruiling dient te worden gedaan bij de leidinggevende mondeling of per mail. De leidinggevende zal kijken of het kind kan ruilen naar de gewenste dag. Het kind kan ruilen indien:

- Er plek is op de groep. Hierbij worden de volgende richtlijnen aangehouden:
  - a. De maximaal aantal toegestane kinderen van de stamgroep niet wordt overgeschreden
  - b. De BKR niet wordt overschreden
  - c. Er geen extra beroepskracht ingezet hoeft te worden

Ruilen is niet toegestaan in de vakanties en gedurende nationale sluitingsdagen.

Als uw kind een dag of een paar dagen niet kan komen, dan vragen wij u om dit zo vroeg mogelijk door te geven. Op die manier geeft u andere ouders de gelegenheid van dag te kunnen ruilen. Ditzelfde geldt voor als uw kind meerdere dagen i.v.m. vakantie niet kan komen, ook dan vragen wij u om dit zo vroeg mogelijk door te geven. In het geval het een vakantie tijdens de zomervakantie betreft bent u verplicht dit minimaal 6 weken van tevoren aan ons door te geven. Dit i.v.m. het goed in kunnen plannen van het juiste aantal pedagogisch medewerkers. Onnodige (over)bezetting gedurende vakantieperiode heeft negatieve consequenties voor het budget en het voor u geldende uurtarief.

3.3.2 Betaling

Betaling geschiedt voorafgaand aan de maand waarin de opvang plaats zal vinden. Indien niet tijdig wordt betaald voor incidentele en bijzondere opvang, ontvangt men een herinnering en zo nodig een aanmaning, waaraan extra kosten zijn verbonden. Indien hierop niet gereageerd wordt, zal een incassobureau worden ingeschakeld. Kosten hiervan worden doorberekend aan de betrokken ouder(s).

3.4 Openingstijden en sluitingsdagen

Kinderopvang "De Rammelaar" biedt kinderopvang voor kinderen van 0 tot 4jaar. Wij zijn geopend van 07:30-18:00 uur van maandag tot en met vrijdag.

"De Rammelaar" is gesloten op de volgende dagen:

- Nieuwjaarsdag
- 1ste en 2de Paasdag
- Koningsdag
- Bevrijdingsdag (1x in de vijf jaar 2020, 2025 etc.)
- Hemelvaartsdag
- 1ste en 2de Pinksterdag

- Kerstavond sluiten wij om 17:30
- 1ste en 2de Kerstdag
- Oudejaarsdag sluiten wij om 17:30
- De week tussen de kerstdagen en nieuwjaarsdag

3.5 Ouderbeleid

Ons kinderdagverblijf is een vorm van dienstverlening aan ouders. Wij vangen als kinderdagverblijf kinderen op van ouders die om uiteenlopende redenen de zorg voor hun kind met anderen willen delen. Wij spreken hier dan ook van gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid.

Dit kan zijn dat ouders/verzorgers opvang zoeken voor hun kind(eren) wegens bezigheden buiten het huis waardoor zij zelf gedurende een bepaalde tijd overdag niet beschikbaar zijn voor de zorg en opvoeding van hun kind(eren). Maar ook omdat ouders opvang zoeken voor hun kind(eren) vanuit de overtuiging dat een kinderdagverblijf een goede aanvulling biedt op de ervaringen van de thuissituatie.

Broertjes of zusjes krijgen voorrang bij plaatsing.

3.6 Oudercommissie

De Wet kinderopvang geeft ouders het recht de kinderopvang te beïnvloeden op belangrijke beleidsonderwerpen. Hiervoor is er een oudercommissie: zij mogen gevraagd en ongevraagd advies geven over diverse onderwerpen binnen kinderopvang De Rammelaar. Het reglement van de oudercommissie beschrijft de regelingen en afspraken waarbinnen de medezeggenschap bij kinderopvang De Rammelaar uitgevoerd wordt, zoals bijvoorbeeld het uit te voeren beleid. De oudercommissie bepaalt zelf haar werkwijze en taakverdeling en legt dat vast in een huishoudelijk reglement.

De oudercommissie heeft als doel de belangen van de kinderen en de ouders van kinderopvang De Rammelaar waar de oudercommissie aan verbonden, is zo goed mogelijk te behartigen en de ouders te vertegenwoordigen. De oudercommissie bevordert goede en heldere informatie aan ouders, de betrokkenheid van ouders bij de kinderopvang en fungeert als aanspreekpunt voor ouders met klachten en informeert hen zo nodig over de klachtenregeling.

3.7 Klachten

In het kader van de wet kinderopvang is er een interne klachtenregeling opgesteld voor "De Rammelaar". Ondanks de goede zorgen en de hoge kwaliteit die we nastreven bij "De Rammelaar" kan er in de samenwerking tussen ouders, kinderen en pedagogisch medewerkers een klacht ontstaan. Wij nemen klachten uiterst serieus en zien de klacht als een mogelijkheid om te leren en te groeien. Door dit als leermoment te zien kunnen we onze kwaliteit van de kinderopvang nog verder verhogen.

"De Rammelaar" onderscheidt twee soorten officiële klachtenregelingen:

- Interne klachtenregeling. Bij voorkeur maken de ouders/verzorgers de klacht eerst bespreekbaar bij de pedagogisch medewerkers. Mocht dit niet leiden tot een bevredigende oplossing dan kan er een officiële klacht worden ingediend. Deze officiële klacht dient schriftelijk kenbaar gemaakt te worden bij de leidinggevende. De leidinggevende zal de klacht in behandeling nemen, mocht de klacht een vermoeden van kindermishandeling betreffen dan treedt de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in werking. De interne klachtenprocedure wordt daarmee afgesloten. Nadat de klacht in behandeling is genomen zal de leidinggevende contact opnemen met de betrokkene en eventueel de oudercommissie bij de klachtenprocedure betrekken. Binnen ten minste 6 weken na het indienen van de klacht, zal een schriftelijke en gemotiveerde oordeel, inclusief concrete termijnen waarbinnen eventuele maatregelen zullen worden gerealiseerd, verstuurd worden naar de ouder. Voor meer informatie over de interne klachtenregeling kunt u kijken in de interne klachtenregeling die op locatie inzichtelijk is.

- Externe klachtenregeling. Mocht de interne klachtafhandeling niet leiden tot een bevredigende oplossing dan staat ouders de weg vrij naar informatie, advies en mediation bij de geschillencommissie, gevestigd in Den Haag. Of door het aanmelden van het geschil bij de Geschillencommissie www.degeschillencommissie.nl.

In sommige gevallen is het van belang de klacht rechtstreeks in te dienen bij de Geschillencommissie:

- Als de kinderopvangorganisatie niet binnen 6 weken heeft gereageerd op de schriftelijke klacht.
- Als de ouders en de kinderopvangorganisatie het niet binnen 6 weken eens zijn geworden over de afhandeling van een klacht.
- Als de kinderopvangorganisatie geen adequate klachtenregeling heeft.

In uitzondering op het bovenstaande mogen ouders meteen een geschil indienen bij de Geschillencommissie Kinderopvang als in redelijkheid niet van ouders kan worden verlangd dat zij onder de gegeven omstandigheden een klacht indienen bij de kinderopvangorganisatie. Dit kan zijn bijvoorbeeld bij klachten over intimidatie of wanneer ouders bang zijn dat het voorleggen van hun klacht vervelende consequenties kan hebben. De Geschillencommissie beoordeelt in individuele gevallen of aan de voorwaarden hiervoor wordt voldaan.

Hoofdstuk 4: Wet kinderopvang

4.1 Drie uren regeling

Gedurende de dag zijn er een aantal vastgestelde momenten dat er mag worden afgeweken van het beroeps kind ratio. Dit houdt in dat er tijdelijk minder pedagogisch medewerkers ingezet mogen worden, echter dienen er in ieder geval minimaal de helft van het aantal benodigde pedagogisch medewerkers aanwezig te zijn.

Bij een openingstijd van 10 uur of langer mag er maximaal drie uur worden afgeweken van het BKR, de zogeheten drie uren regeling. De regeling treedt in werking zodra een pedagogisch medewerkers meer dan het toegestane aantal kinderen in haar eentje opvangt. In de kind planning wordt bijgehouden wanneer kinderen binnenkomen en wanneer zij naar huis gaan, hierdoor wordt inzichtelijk gemaakt wanneer er van het BKR wordt afgeweken.

Als blijkt dat we op "De Rammelaar" meer dan drie uur af gaan wijken volgens de BKR op een dag (incl. de pauzes), wordt het rooster incidenteel of structureel aangepast, naar gelang de situatie.

Op het moment dat de drie-urenregeling in werking is getreden en er slechts één PM'er in het pand is, zorgen we er altijd voor een tweede volwassene die aanwezig is in het pand bv een stagiaire (18+) of de leidinggevende.

Tijdens onderstaande tijden wordt er afgeweken van de BKR, buiten deze tijden wordt er niet afgeweken van het BKR, de kinderopvang is geopend van 07:30-18:00 uur.

Dag	Afwijken ochtend	Afwijken middag	Afwijken avond
Maandag	8:00-8:30	13:00-15:00	17:00-17:30
Dinsdag	8:00-8:30	13:00-15:00	17:00-17:30
Woensdag	8:00-8:30	13:00-15:00	17:00-17:30
Donderdag	8:00-8:30	13:00-15:00	17:00-17:30
Vrijdag	8:00-8:30	13:00-15:00	17:00-17:30

De drie uren regeling wordt iedere drie maanden geëvalueerd en indien nodig (in overleg met de oudercommissie) aangepast. Indien de regeling wordt aangepast worden ouders te allen tijde doormiddel van een nieuwsbrief of iets dergelijks op de hoogte gebracht van de vernieuwde regeling.

4.2 Inzet stagiaires en vrijwilligers

4.2.1 Stagiaires

Bij "De Rammelaar" geven wij stagiaires de kans om zich binnen ons kinderdagverblijf te ontwikkelen tot pedagogisch medewerker.

De stagiaire is bij ons om zichzelf verder te ontwikkelen als pedagogisch medewerkers. De taken die een stagiaire kan uitvoeren:

Alle leerjaren niveau 3 & 4

- Pedagogisch medewerker ondersteunen tijdens activiteiten
- Activiteit aanbieden met ondersteuning van de pedagogisch medewerker
- Begeleiden van ontwikkeling
- Observeren van kinderen (in samenwerking met de mentor van het kind)
- Begeleiden tijdens eet en drink momenten
- Uitvoeren van huishoudelijke taken
- Begeleiden van kinderen tijdens vrij spel momenten

Laatste leerjaar niveau 3 & 4

Indien de stagiaire in het laatste leerjaar zit en indien zij boven de 18 jaar is mag zij onderstaande extra werkzaamheden uitvoeren

- Aanbieden van een activiteit
- Deelnemen aan oudergesprekken
- Overdracht aan ouder geven aan het einde van de dag

De taken van de stagiaires verschillen per "soort" stagiaire, leerjaar en opleiding. Zo worden er twee soorten stagiaires onderscheiden:

- BOL-stagiaire; Bij een BOL-opleiding bestaat de BPV uit de stage(s) die je bij een bedrijf of instelling loopt. De BOL-stagiaires volgen een beroeps opleidende leerweg, waarbij zij stagelopen. Deze stagiaires staan boventallig ingezet, dit betekent dat zij niet de eindverantwoordelijke zijn voor het welzijn van de kinderen. Onder bepaalde omstandigheden kan besloten worden een BOL-student formatief in te zetten. Dit gebeurt alleen als de BOL-student capabel genoeg is om als volwaardige pedagogisch medewerker ingezet te worden. Mocht er worden besloten om een BOL-student als formatieve pedagogisch medewerker in te zetten dan wordt er te allen tijde een inzetbaarheid verslag opgesteld. Daarnaast mag een BOL-stagiaire alleen worden ingezet onder de volgende voorwaarde:
  - Een bol student mag alleen ingezet worden tijdens ziekte van een pedagogisch medewerkers of tijdens schoolvakanties van de student.
  - De bol student mag nooit alleen op de groep staan behalve tijdens pauzes.
  - De bol student mag niet worden ingezet tijdens het eerste leerjaar.
  - De bol student kan alleen worden ingezet op de eigen stage locatie.

- **BBL-stagiaires en derde leerweg studenten:** een BBL stagiaire of derde leerweg student volgt een werken-en leren opleiding. Een Derde-Leerweg opleiding kent geen vaste uren zoals een BBL of BOL stage, hierdoor is het dus flexibel en zeer geschikt voor mensen met andere bezigheden (baan, gezin). Derde-leerweg opleidingen vallen net als andere mbo-opleidingen onder de Wet Educatie beroepsonderwijs en voldoet dus aan dezelfde strenge kwaliteitseisen. Bij deze vormen van opleidingen mag de stagiaire worden ingezet als een formatieve pedagogisch medewerker. Afhankelijk van de fase van haar opleiding, toets uitslagen en beoordeling van de praktijkbegeleider, is deze inzetbaarheid van 0 tot 100%. De BBL of derde leerweg student heeft een arbeidscontract bij kinderdagverblijf de Rammelaar, indien zij formatief wordt ingezet. BBL studenten of derde leerweg studenten van het kinderdagverblijf hebben een contract van minimaal 20 uur. Indien een BBL-stagiaire of derde leerweg student formatief wordt ingezet zal er ten alle tijden een inzetbaarheid verslag worden opgesteld waarin is beschreven voor hoeveel procent de stagiaire formatief ingezet kan worden alsmede de reden van deze conclusie.

Op dit moment zijn er geen BBL-ers binnen kinderdagverblijf Rammelaar werkzaam.

Wij dragen ervoor zorg dat er niet meer dan 50% van de personele bezetting uit stagiaires bestaan gedurende de dag.

Een BBL voert de volgende taken uit:

Alle leerjaren en inzetpercentage

- het ophalen van kinderen
- Activiteiten aanbieden
- Activiteit aanbieden met ondersteuning van de pedagogisch medewerker
- Begeleiden van ontwikkeling

- Observeren van kinderen (in samenwerking met de mentor van het kind)
- Begeleiden tijdens eet en drink momenten
- Uitvoeren van verzorgingsmomenten zoals, verschonen , toiletbegeleiding , flesje geven
- Uitvoeren van huishoudelijke taken
- Begeleiden van kinderen tijdens vrij spel momenten

Laatste leerjaar of bij inzetbaarheidspercentage boven de 50%

- Aanbieden van een workshop reeks of activiteit
- Deelnemen aan oudergesprekken en kinderen observeren
- Overdracht aan ouder geven aan het einde van de dag
- Oudergesprekken en kinderen observeren
- Het opstellen van een handelingsplan m.b.t. een kind

Laatste leerjaar of bij inzetbaarheidspercentage van 100%

- De BBL-stagiaire functioneert als volledig pedagogisch medewerker en voert tevens gelijkwaardige taken uit. Indien noodzakelijk worden taken begeleid en ondersteund door collega's. De BBL-er zal echter niet als vast gezicht worden aangewezen. Daarnaast voert zij mentortaken alleen uit met controle van een collega.

Bij “De Rammelaar” houden wij ons aan onderstaand richtlijnen zoals vastgesteld in de cao-kinderopvang:

Inzetbaarheid en salariering studenten mbo en HBO Opleidingsfase	Formatieve inzetbaarheid	Wijze van vaststelling opleidingsfase	Wijze van vaststelling formatieve inzetbaarheid
Fase 1: overeenkomstig eerste leerjaar SPW-3/ SPW-4	Oplopend van 0 naar 100%	* Conform de leerjaren en voortgang ingeval van een normatieve opleidingsduur van 3 jaar; * In geval van een andere opleidingsduur worden de fase en ingangsdatum ervan bepaald op basis van informatie van de opleiding.	De werkgever stelt de formatieve inzetbaarheid in fase 1 en fase 2 vast op basis van informatie van de opleidings- en praktijkbegeleider en legt deze schriftelijk vast.
Fase 2: overeenkomstig tweede leerjaar SPW-3/ SPW-4			
Fase 3: overeenkomstig derde leerjaar SPW-3/ SPW-4	100%		
Fase 4: Diploma SPW-3 of Vierde jaar SPW-4	100%	Nvt	Nvt

Begeleiding stagiaires:

De begeleiding van de stagiaires wordt gedaan door de pedagogisch medewerker (praktijkbegeleider) van de groep in samenwerking met de houder. Maandelijks vindt er een POP-gesprek plaats tussen de praktijkbegeleider binnen “De Rammelaar” en de stagiaire. In dit gesprek wordt over het functioneren van de stagiaires gesproken, waar de stagiaires nog in kan groeien, alsmede waar de stagiaire zelf nog in wilt groeien. Daarnaast wordt besproken welke opdrachten de stagiaire nog dient te maken. Indien de stagiaire goed presteert dan kan ervoor worden gekozen om eens in de twee maanden een POP-gesprek te voeren. Periodiek (afhankelijk van de opleidingsinstelling) is er een gesprek tussen de praktijkbegeleider en de stagebegeleider van school omtrent de ontwikkeling van de stagiaire. De praktijkbegeleider kan ondersteuning bij de begeleiding van de stagiaire vragen indien de gesprekken stroef verlopen of er bijvoorbeeld over disfunctioneren gesproken moet worden.

4.1.2. Vrijwilligers

Bij “De Rammelaar” werken wij met twee vrijwilligers, namelijk de ouders van de houder. Zo zijn zij gezamenlijk de administratief vrijwilligers en is de vader van de houder daarnaast nog de klusjesman. Beide vrijwilligers zijn in het bezit van een VOG en gekoppeld in het Personenregister Kinderopvang aan “De Rammelaar”, en zijn daarnaast in het bezit van een vrijwilligerscontract.

Administratief vrijwilligers:

De ouders van de houder zijn vrijwilligers ten aanzien van de administratie. Zij zijn verantwoordelijk voor de administratieve taken van “De Rammelaar”, zoals financiële zaken, het opstellen van plaatsingscontracten, het regelen van extra dagen opvang, het beantwoorden van mails etc.

Klusjesman:

De vader van de houder is daarnaast nog vrijwilliger ten aanzien van de klusjes die gedaan moeten worden binnen “De Rammelaar”. Dit kunnen klusjes zijn als het in elkaar zetten van nieuw speelmateriaal, het maken van kapot meubilair, etc.

4.3 Ondersteuning andere volwassenen

4.3.1 Pedagogisch medewerker

Taken

- Kinderen begeleiden;
- Kinderen verzorgen;
- Informatie uitwisselen over kinderen en werkzaamheden;
- Ruimten en materiaal beschikbaar houden;
- Deskundigheid bevorderen.

Verantwoordelijkheden

- Het begeleiden van kinderen, zowel in groepsverband als in individueel opzicht;
- Het scheppen van een situatie binnen de groep waarin kinderen zich veilig voelen en het stimuleren van kinderen door middel van uitvoering van het pedagogisch beleidsplan, zich verder te ontwikkelen;
- Het begeleiden van kinderen bij de dagelijkse voorkomende bezigheden;
- Zorgdragen voor de dagelijkse verzorging van kinderen;
- Het bijhouden van de ontwikkeling van kinderen en het hierover rapporteren/ informeren van het hoofd;
- Het bij kennismaking informeren van ouders/ verzorgers over de gang van zaken binnen de groep;
- Zorgdragen voor een goed contact met ouders/ verzorgers en het informeren naar specifieke aandachtspunten en bijzonderheden van de op te vangen kinderen;
- Het onderhouden van contact met scholen van de schoolgaande kinderen;
- Met collega's afstemmen over de dagindeling en de verdeling van de werkzaamheden en zorg dragen voor een goede samenwerking en een goede overdracht;
- Deelnemen aan werkoverleg;
- Het verrichten van licht huishoudelijke werkzaamheden in de groep en mede zorgdragen voor het beheer, de aanschaf en de hygiëne en goede staat van de inventaris;
- Het begeleiden en instrueren van, indien op de groep aanwezig, groeps-pedagogisch medewerkers in opleiding, groepshulpen en stagiaires en hierover rapporteren aan het hoofd.

Competenties en vaardigheden

- Sociaalvaardig;
- Mondelinge en schriftelijke uitdruggingsvaardigheid;
- Verantwoordelijk;
- Initiatiefrijk;
- Flexibel;
- Zelfstandig.

Functie-eisen

- Minimaal SPW 3 of vergelijkbaar;
- Pedagogische kennis;
- Kennis van en inzicht in groepsdynamische processen;
- Kennis van de geldende hygiëne- en veiligheidseisen;
- Kennis van de ontwikkelingsfasen van een kind.

Salaris

Het salaris is conform de CAO MO Groep, schaal 6. Het volgnummer wordt bepaald door ervaring en kwaliteiten.

Belangrijke uitgangspunten zijn;

- De pedagogisch medewerker verzorgt en begeleid het kind met respect, zonder onderscheid te maken in levensbeschouwing, waarden, normen en gewoontes van het kind en de ouder.
- De pedagogisch medewerker houdt vertrouwelijke informatie die zij tijdens de uitoefening van haar beroep krijgt, geheim.
- De pedagogisch medewerker oefent haar beroep uit op basis van deskundigheid en is in staat om mee te werken aan de ontwikkeling en professionalisering in relatie tot relevante maatschappelijke ontwikkelingen.
- De pedagogisch medewerker gaat een professionele relatie met het kind en diens ouder(s) aan en zorgt ervoor dat de verzorging en begeleiding zoveel mogelijk wordt afgestemd op de wensen/behoeften van het kind.
- De pedagogisch medewerker werkt samen met en staat open voor haar collega's.
- De pedagogisch medewerker werkt mee aan de verwezenlijking van de doelstellingen van de organisatie voor kinderopvang en de ontwikkeling van het beleid.

4.3.2 Pedagogisch beleidsmedewerker en coach

“De Rammelaar” acht het van groot belang dat er sprake is van een goede pedagogisch kwaliteit binnen de kinderopvang en werkt om deze reden met een pedagogisch coach, die verantwoordelijk is voor de begeleiding van de pedagogisch medewerkers en het schrijven van het pedagogisch beleidsplan. Om de pedagogische kwaliteit bij “De Rammelaar” te kunnen waarborgen, bezoekt de pedagogisch coach (bijna) maandelijks “De Rammelaar”. De pedagogisch coach kijkt mee op verschillende fronten van de pedagogisch kwaliteit. Zo wordt er aandacht besteedt aan het pedagogisch beleidsplan en het implementeren hiervan, het in kaart brengen en monitoren van het pedagogisch handelen door middel van (video)observaties en POP-gesprekken, en het aanbieden van workshops die aansluiten op de inzichten uit de observaties. Daarnaast is er aandacht voor de zorg- en opvoedvragen die onder de pedagogisch medewerkers spelen binnen een intervisiebijeenkomst en wordt de kwaliteit van de leefomgeving en de mate van ontwikkelingsstimulering in kaart gebracht. De pedagogisch beleidsmedewerker en coach is gediplomeerd conform cao-kinderopvang.

4.3.3 Leidinggevende en tevens houder

De leidinggevende van “De Rammelaar” is tevens de houder. Wij zullen echter de term *leidinggevende* aanhouden. De leidinggevende functie, is een functie in het primair proces met een operationeel karakter. Onder operationeel karakter wordt in dit verband verstaan dat de leidinggevende zorgt voor het realiseren en aansturen van de uitvoering van de werkplannen en dagelijks leidinggeeft aan de pedagogisch medewerkers. De leidinggevende geeft leiding aan de pedagogisch medewerkers en eventuele stagiaires, die zorg draagt voor de dagelijkse opvang, ontwikkeling en verzorging van een groep kinderen bij “De Rammelaar”. De leidinggevende is verantwoordelijk voor de uitvoering en realisatie van het tactische en operationele beleid.

Medewerkers aansturen. De leidinggevende geeft leiding aan de pedagogisch medewerkers door de kwaliteit en kwantiteit van de uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden te controleren en te coördineren. Daarnaast begeleidt, instrueert, coacht en motiveert zij de pedagogisch medewerkers daar waar nodig. Verder heeft zij een begeleidende taak ten aanzien van de pedagogisch medewerkers bij de uitvoering van hun dagelijkse werkzaamheden en houdt daartoe periodiek kinder- en/of werkbesprekingen. Ten slotte is de leidinggevende regelmatig aanwezig op de groep, waardoor zij de pedagogisch medewerkers, kinderen en ouders goed kent. Hierdoor kan zij nog beter coachen, begeleiden en aansturen.

Informatie uitwisselen met ouders. De leidinggevende heeft veel contact met de ouders. Dit is direct al het geval bij het eerste contact tussen geïnteresseerde ouders die meer informatie willen over “De Rammelaar”. De leidinggevende zal dit oppakken. Als de geïnteresseerde ouders komen voor een intakegesprek, zal de leidinggevende deze medevoeren met de aangewezen mentor. Daarnaast is de leidinggevende het eerste aanspreekpunt indien ouders inhoudelijk vragen hebben over de opvang. Als laatste is de leidinggevende het aanspreekpunt voor ouders met betrekking tot klachten alsmede het eerste aanspreekpunt voor de oudercommissie.

Achter de schermen. Niet alleen houdt de leidinggevende zich bezig met de pedagogisch medewerkers en de ouders, ook voert zij tal van administratieve en communicatieve taken uit. Zoals het maken van het rooster en de kind planning, het in orde maken van alle wettelijke verplichtingen en het contact leggen met derden zoals de GGD, pedagogisch beleidsmedewerker en coach.

4.4 Beroepskracht kind ratio

De Pedagogisch medewerker-Kind-Ratio betreft de verhouding tussen het aantal pedagogisch medewerkers dat ten minste ingezet moet worden bij een bepaald aantal gelijktijdig aanwezige kinderen in een bepaalde leeftijdsgroep. Deze ratio is vastgelegd in de Regeling kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen.

Voor het bepalen van de PKR maken wij altijd gebruik van de online rekentool (<http://1ratio.nl>). Aan de hand hiervan wordt een dienstrooster opgesteld, zodat er altijd voldoende pedagogisch medewerkers op de groep aanwezig zijn.

Bij een volledige bezetting ziet het beroepskracht kind ratio er als volgt uit bij “De Rammelaar”:

Maximumaantal kinderen	Aantal beroepskrachten
12	3

4.5 Beleid veiligheid en gezondheid

Veiligheid en hygiëne is zeer belangrijk binnen de kinderopvang. Kinderen moeten veilig en hygiënisch hun tijd kunnen doorbrengen, zonder groot gevaar te lopen op ongelukken, ziektes of ander letsel ten gevolge van een onveilige en onhygiënische kinderopvangorganisatie.

Om de veiligheid en gezondheid van de kinderen te waarborgen, wordt er gewerkt met een beleid veiligheid en gezondheid, waarin richtlijnen zijn opgenomen hoe er zorg wordt gedragen voor een veilige en gezonde kinderopvang.

Wij vinden het hierbij van belang dat kinderen zelf leren omgaan met kleine risico's en gedragsregels aanleren om kans op ongevallen te minimaliseren. Voor sommige risico's is het maken van gedragsregels met kinderen niet voldoende om het risico te minimaliseren, bij deze risico's zijn er werkafspraken met de pedagogisch medewerkers gemaakt en indien nodig aanpassingen in het pand gemaakt.

Een aantal belangrijke punten wat betreft de veiligheid en gezondheid op “De Rammelaar”:

- “De Rammelaar” heeft 4 camera's geplaatst, dit in verband met het vier ogen beleid en voor de veiligheid van de kinderen en pedagogisch medewerkers.
- De voordeur van “De Rammelaar” gaat om 9:30 uur op slot en om 15:30 weer open.
- Als de deur op slot is dient men aan te bellen, op de camera kunnen we zien wie er voor de deur staat en kunnen we besluiten om open te doen.
- Als de deur opengaat, gaat er bij ons een zoemer af waardoor de pedagogisch medewerkers alert reageren en kijken wie er binnenkomt of weggaat.
- Jaarlijks wordt ook de RI&E nagelopen op de veiligheid van de ruimtes. Daar waar nodig worden eventueel geconstateerde knelpunten zo snel mogelijk verholpen.

- In opdracht van de gemeente Haarlem controleert de Brandweer de brandveiligheid van het pand, de technische staat van de blusmiddelen en de rookmelders. Uiteraard worden deze jaarlijks onderhouden door een gecertificeerd bedrijf.

Meer informatie over de werkwijze omtrent veiligheid en gezondheid kunt u vinden op de locatie.

4.5.1 Vier ogen principe

Vanuit de Wet Kinderopvang wordt verplicht gesteld dat er tijdens openingstijden van de kinderopvang ten allen tijden moet worden voldaan aan het vierogenprincipe. Het vierogenprincipe betekent dat een beroepskracht of de beroepskracht in opleiding de werkzaamheden uitsluitend kan verrichten, terwijl de medewerker gezien of gehoord kan worden door een andere volwassene. U kunt bij een andere volwassene denken aan een collega- pedagogisch medewerker, stagiaire (18+), kantoor medewerker of vrijwilliger. Door te werken met het vierogenprincipe wordt het risico op grensoverschrijdend gedrag geminimaliseerd.

Wij hechten zeer veel belang aan de veiligheid van de kinderen. Voor grensoverschrijdend gedrag is dan ook geen ruimte binnen onze organisatie. Om deze reden werken wij dagelijks met het vierogenprincipe. Zo lopen de pedagogisch medewerkers en de leidinggevende regelmatig onverwacht bij elkaar binnen. Hoe het vier ogen principe verder vorm is gegeven kunt u lezen in het beleid veiligheid en gezondheid.

4.5.2 Achterwachtregeling

Indien er slechts één pedagogisch medewerker wordt ingezet in overeenstemming met het BKR, dient er ten alle tijden een achterwacht beschikbaar te zijn. Deze persoon moet bij calamiteiten binnen 15 minuten bij de kinderopvang kunnen zijn. Deze persoon is tijdens de opvangtijden waarbij een pedagogisch medewerker alleen staat, altijd telefonisch bereikbaar.

Wie de achterwacht is die dag staat beschreven op het kind rooster, en de agenda. Deze pedagogisch medewerker weet dat ze opgeroepen kan worden en dan zo snel mogelijk naar het kinderdagverblijf moet komen, als er gebeld wordt. Meestal is dit Gerda Scholten.

Als er twee pedagogisch medewerkers op de groep staan, mag de pedagogisch medewerker die met pauze gaat het pand niet verlaten. Dit is in overleg met de pedagogisch medewerkers vastgesteld. Wanneer de pedagogisch medewerkers pauze hebben, 45 minuten, dan gaat de pedagogisch medewerker die pauze heeft naar boven, maar blijft in het pand. De andere pedagogisch medewerker blijft op de groep. Mocht de pedagogisch medewerker die op de groep staat hulp nodig hebben dan kan de pedagogisch medewerker van boven komen om te helpen.

4.5.3 VOG

Met ingang van 1 maart 2013 is de continue screening kinderopvang van start gegaan. In de Wet Kinderopvang staat dat alle werkenden in de kinderopvang in het bezit moeten zijn van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). Mensen kunnen zich na afgifte van de VOG schuldig maken aan een strafbaar feit en daardoor een bedreiging vormen voor de veiligheid van kinderen. Zolang dit niet bekend is bij de eigenaar van de kinderopvang of de toezichthouder, kunnen zij in de kinderopvang blijven werken. Dit is ongewenst. Daarom heeft het kabinet besloten dat alle mensen die in de kinderopvang of peuterspeelzalen werken, vanaf 1 maart 2013 continu worden gescreend.

Bij continue screening wordt dagelijks gekeken of mensen die werken in de kinderopvang of bij peuterspeelzalen nieuwe strafrechtelijke gegevens op hun naam hebben staan. Indien er sprake is van een relevant strafrechtelijk gegeven, informeert Dienst Justis (onderdeel van het ministerie van Veiligheid en Justitie) de houder via de GGD en de gemeente. De betreffende persoon zal worden gevraagd een nieuwe VOG te overleggen.

Elke pedagogisch medewerker van "De Rammelaar" is in het bezit van een geldig diploma en heeft een verklaring omtrent het gedrag (VOG). Met deze VOG staan de werkzame pedagogisch medewerkers gekoppeld aan "De Rammelaar" in het Personenregister Kinderopvang.

4.5.4 Ongevallen

Ons kindercentrum hanteert een ziektebeleid, gebaseerd op de normen van de GGD. Daarnaast hebben wij een bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering en een ongevallenverzekering afgesloten, waar eventueel een beroep op kan worden gedaan bij ongevallen. Wij verwachten dat ouders zelf een W.A.-verzekering hebben. Verder zorgen wij ervoor dat al onze pedagogisch medewerkers in het bezit van een diploma "EHBO voor kinderen" zijn. Eventuele ongevallen worden altijd geregistreerd middels een ongevallenregistratieformulier.

4.5.5 Ziekte

Wanneer uw kind ziek is of zich niet lekker voelt en meer zorg nodig heeft dan de pedagogisch medewerkers op dat moment kunnen bieden, dan vragen wij u uw kind thuis te houden. Wilt u dan voor 09:30 uur afbellen! Op het moment dat één kind zoveel aandacht en zorg vraagt dat één pedagogisch medewerker voortdurend met hem/haar bezig is heeft dit tot gevolg dat de andere pedagogisch medewerker van die groep de zorg van de andere 11 kinderen op zich moet nemen. Dit vinden wij geen wenselijke situatie en dan wordt bovendien feitelijk niet meer voldaan aan de wettelijke pedagogisch medewerker/kind ratio eisen. Dit kan bij een controle door de GGD leiden tot een melding aan de Gemeente Haarlem voor het opvolgen van het verplichte handhavingsbeleid.

Mocht uw kind ziek worden op het kinderdagverblijf, dan bellen wij u op om uw kind te komen halen, indien u vanwege uw werk niet weg kan, zorg dan voor vervanging voor het ophalen. Bij infectieziekten hanteren wij de richtlijnen van de GGD. Ziekte dagen kunnen niet gecompenseerd worden.

Voor het telefonisch contact in verband met ziekte gelden de navolgende richtlijnen die ook door huisartsen worden gehanteerd.

- Kinderen tot 3 maanden: bij een temperatuur van 38 graden of er is sprake van braken, diarree (meer dan twee natte luiers per dag), luchtwegproblemen, en niet willen drinken dient direct een huisarts geraadpleegd te worden. De ouders worden verzocht de baby direct op te halen.
- Kinderen tussen 3 maanden en 1 jaar: bij een temperatuur van 38,5 graden of hoger en als er sprake is van braken, diarree (meer dan twee natte luiers per dag), luchtwegproblemen, en niet willen drinken, worden de ouders verzocht het kind te komen halen. Ook in dit geval adviseren wij contact op te nemen met de huisarts. De ouders worden verzocht het kind op te halen.
- Kinderen tussen 1 en 4 jaar: bij een temperatuur van 38,5 graden is er sprake van koorts. Indien deze temperatuur drie dagen aanhoudt dan wel tevens gepaard gaat met braken, diarree (meer dan twee natte luiers per dag), luchtwegproblemen, en niet willen drinken is het raadzaam spoedig een arts te raadplegen. De ouders worden verzocht om het kind op te halen.

Indien bij herhaling blijkt dat het kind in geval van een ziekmelding niet of te laat wordt opgehaald dan wel het kind de volgende dag opnieuw met koorts of ziek naar "De Rammelaar" wordt gebracht zullen de ouders worden aangesproken op deze situatie. Dit ter voorkoming van ongewenste risico's voor de gezondheid van het betreffende kind en de andere kinderen. Indien dit niet tot verbetering leidt zijn wij verplicht melding te doen bij de daarvoor aangewezen instanties.

4.5.6 Medisch handelen

Alle relevante informatie over eventuele lichamelijke en/of geestelijke beperkingen, verzoeken wij u te melden aan het kinderdagverblijf. Voor het verrichten van medische handelingen kan "De Rammelaar" niet verantwoordelijk worden gesteld. Indien u ons uitdrukkelijk verzoekt om uw kind medicijnen te geven, dient u hiervoor een medicijn verklaring te tekenen. In deze verklaring is opgenomen dat het

kinderdagverblijf niet aansprakelijk is als door medisch handelen het kind schadelijke gevolgen zou ondervinden. In noodgevallen zal “De Rammelaar”, zonder u van tevoren te raadplegen, contact opnemen met de eerste hulp post van het Kennemer Gasthuis in Haarlem -Noord. In zeer urgente gevallen zal 112 gebeld worden. U wordt dan zo spoedig mogelijk ingelicht.

Slot

Dit pedagogisch beleidsplan schetst een beeld van het pedagogische klimaat op kinderdagverblijf "De Rammelaar". Kern van ons pedagogisch beleid is -zoals al eerder benoemd - dat wij kinderen op een respectvolle wijze willen volgen en ondersteunen in hun ontwikkeling.